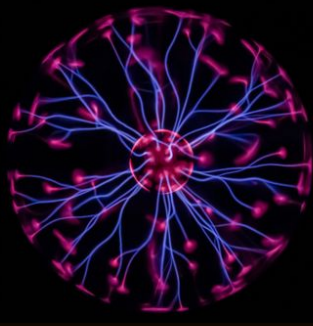
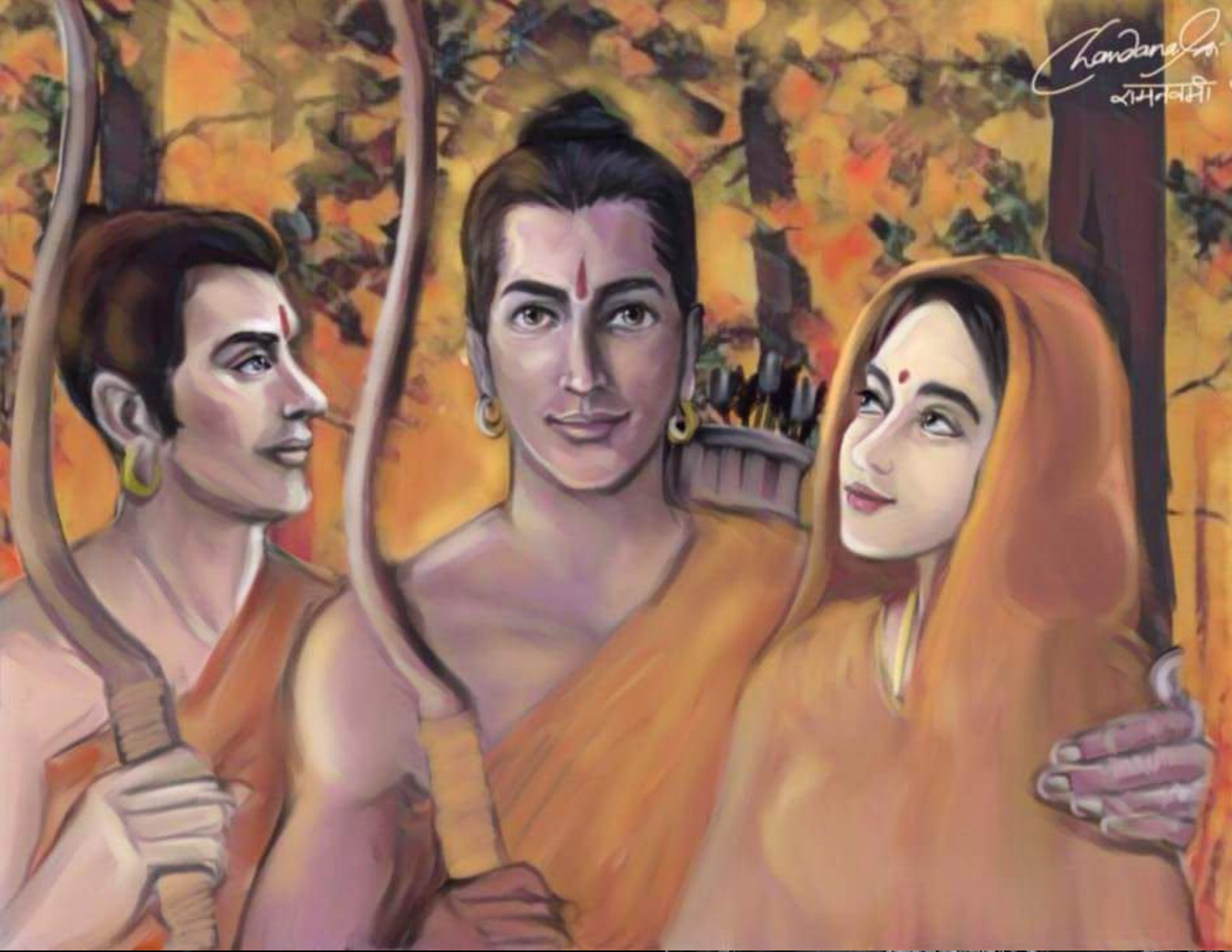

ಜ್ಞಾನ

ಲೋಕ

April 2020

Jñāna Loka

A Multi-Faceted, Multi-Language Monthly Magazine

Table of Contents

1. Editorial

- Venkateshprasanna 1

2. ವಿಚಾರಲಹರಿ

- ಶಿವಪ್ರಸಾದ್ 3

3. ವರ್ಣಚಿತ್ರ: "ಹೂದಾನಿ"

- "ಹಂಸಾನಂದಿ" 5

4. ಮಾಮರವೆಂಬ 'ಮಾ-ಮರ'!

- ಲೋಕೇಶ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ 6

7. 'ಶಿವ' ವ್ಯಕ್ತಿಮತ್ವ : ಭಾಗ ೧

- ಶ್ರೀ ಅತುಲ ನೇನೆ 10

5. Poetry: Prayer

- Rashmi Vinay 14

6. ಅಂಕುಡೊಂಕನ ರಾಮಾಯಣ ಪ್ರಶಂಸೆ

- ವೆಂಕಟೇಶಪ್ರಸನ್ನ 15

7. First steps towards healthy eating

- Shilpa Chaturvedi 17

8. ಕವನ: ಉರಿ - ಕುಳಿರು

- ವೆಂಕಟೇಶಪ್ರಸನ್ನ 20

10. ನಾಯಿಗಳ ಸಮಾವೇಶದ ಒಂದು ವರದಿ - ಭಾಗ ೩

- ಶಿವಪ್ರಸಾದ್ 21

11. The Mystery Idols of Hoysala Temples

- "Nirbhaavuka", "Ganadurandhara", Venkateshprasanna 28

12. Quiz Time 6: Current Affairs Quiz

- Shivaprasad 32

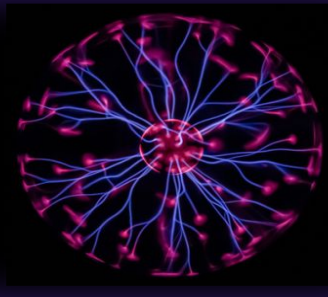
Title Page:

Painting of Sri Rama, Sita and Lakshmana during their exile by Dr. Chandana Sri

Photo of Chhatrapati Shivaji by Venkateshprasanna

Clicks of the Hoysala sculptures by Sri "Nirbhaavuka"

ಜ್ಞಾನ

ಲೋಕ

Editorial

- Venkateshprasanna

Hello everyone and welcome to the April 2020 edition of Jnana Loka. We enter our second year with this edition and this is our 10th issue as well. Shivaprasad and I thank all the regular readers of the magazine who have given us support and shared their suggestions to make this magazine better in various ways. We continue to take up and act on some of these suggestions regularly, and hopefully, in the days to come too. We also thank all the regular contributors to the magazine.

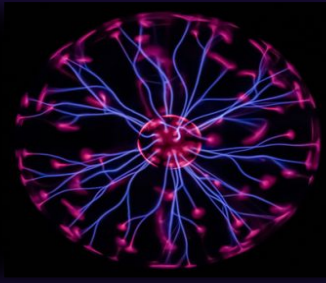
We continue to live up to our “multi-language” tradition even in this edition, with articles in Kannada, English and Marathi. To begin with, we must thank profusely, **Dr. Chandana Sri**, whose resplendent painting of Sri Rama with Sita and Lakshmana during their exile adorns the front page of this issue. We thought it fitting as the month of April this time also included the celebration of Sri Rama Navami.

We feature articles covering various aspects in this issue too, mostly relevant for the current times. **Sri Atul Nene** has graciously agreed to feature an essay he wrote more than a decade ago on the great Maratha ruler, Chhatrapati Shivaji. The essay is as relevant today as ever, and explores the various facets of the life and times of Shivaji and suggests how we can learn and grow into better human beings by imbibing the lessons from his life, improve our personalities and become better individuals in various aspects of our lives. This essay is being featured in two parts in this and the upcoming May 2020 edition.

Sri Lokesh Narasimhachar has a wonderful piece that highlights the refreshing spring season and shares delightful examples of how poets have glowingly described the mango trees and fruits, showcasing their impact on the spring season by quoting from various old Kannada works.

There is a wonderful English poem by **Ms. Rashmi Vinay**, a soothing painting by **Sri “Hamsanandi”** and also an article on healthy eating habits by **Ms. Shilpa Chaturvedi**, all the more relevant today given that the world has come to a standstill and people being less active than usual.

Jñana Loka

Shivaprasad, in part 3 of his “Dog Conference”, continues to ponder about the current situation through the eyes of the stray dogs of Bengaluru, while mixing the reality of today with some hilarious scenarios.

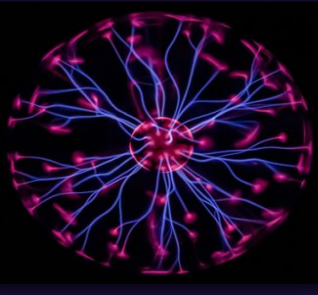
I join hands with **Sri “Nirbhaavuka”** and **Sri “Ganadurandhara”** in an attempt to find out the possible meaning of a couple of strange looking iconographies that are found commonly across Hoysala temples of Karnataka, by quoting the opinions of some of the best historians and indologists of our times.

We also continue to have our regular features, the Vicharalahari and the Current Affairs Quiz by Shivaprasad. On my side, I have also added a translation of Robert Frost’s poem “Fire and Ice” in Kannada, and feature my tribute to the major characters of Ramayana through the verses of AnkuDonka.

We hope you like and support this issue too, as you have done with the earlier ones. We hope you stay safe and healthy, and hope to come back again with the May 2020 issue in a month’s time. Happy reading, and signing off with this beautiful (albeit incomplete in the opinion of its artist) painting of Sri Rama by **Sri Arun Kamal**.

ಜ್ಞಾನ

ಲೋಕ

ವಿಚಾರಲಹರಿ

- ಶಿವಪ್ರಸಾದ್

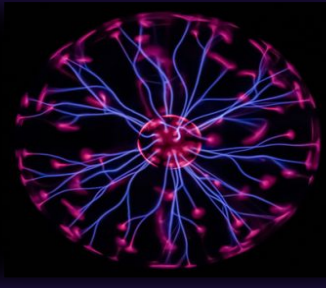
ಜ್ಞಾನಲೋಕದ ಏಪ್ರಿಲ್ 2020ರ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಗತ. ತಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿಗದಿತ ರೀತಿಯ ಸುರಕ್ಷಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಆಶಯ.

ಕೊರೊನ ರೋಗ, ನಂತರದ ಲಾಕ್ ಡೌನ್ ನಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳ ಬಗ್ಗೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಯೋಚನೆಗಳು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಾಳಿನ ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇನು? ಉದ್ಯೋಗ ನಷ್ಟ, ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು. ಹಲವಾರು ದೇಶದ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಸಮೂಹ, ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ. ಹಲವಾರು ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಈಗಲೇ ಊಹಿಸಿ, ತಾವು ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಉದ್ಯಮ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಇತಿಹಾಸದ ಹಿಂದಿನ ಪುಟಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ನೋಡೋಣ. ಈಗಿನ ರೀತಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹೊಸದೇನಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲಗಳಿಂದಲೂ ಇವು ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಬಂದಾಗ ಅಥವಾ ಯುದ್ಧಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳೂ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದೇ ರೀತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ?

ಕಳೆದ 100-150 ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸ ನೋಡುವುದಾದರೆ 2 ವಿಶ್ವಯುದ್ಧಗಳು, ಪೆಲ್ಲೆಗ್, ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್ ಪ್ಲು, ಎಬೋಲಾ, SARS ನಂತಹ ಮಹಾಮಾರಿಗಳು, ಮಹಾ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿಕೆಗಳು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಶುರುವಾದಾಗಲೂ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸರಿ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಗತಿಪರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೂ ನಾವೆಲ್ಲ ನಮಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ.

Jñāna

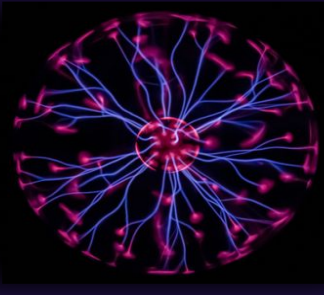

Loka

ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವೇಗಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತಡೆಯೊಡ್ಡಿ ಮುಂದಿನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಸನ್ನದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿವೆ. ಇದು ನಾವು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಾಫ್ಟ್ ವೇರ್ ಒಂದರ ಹೊಸ ಆವೃತ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ. ಆ ಸಾಫ್ಟ್ವೇರ್‌ನ ಹೊಸ ಡೆಮೋ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಂತಿದೆ ಈಗಿನ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಒಂದು ಬಾರಿ ಹೊಸ ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ ನಾವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಗತಿಯ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಈಗಿನ ಡೆಮೋ ಆವೃತ್ತಿ ನಮಗೆ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವ ಮಾಲಿನ್ಯರಹಿತ ಸುಂದರ ಜಗತ್ತಿನ ಚಿತ್ರಣವೊಂದನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲೋಪ ದೋಷಗಳು ಹಾಗು ಬೇಕಾಗುವ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಚಿತ್ರಣವೂ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೂಗಿ ಅಳೆದು ಈ ಹೊಸ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವಲ್ಲವೇ?

ಜ್ಞಾನ

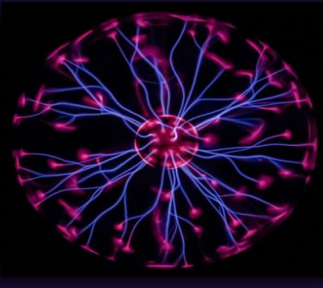

ಲೋಕ

ವರ್ಣಚಿತ್ರ: "ಹೂದಾನಿ"

- "ಹಂಸಾನಂದಿ"

ಮಾಮರವೆಂಬ 'ಮಾ-ಮರ'!

- ಲೋಕೇಶ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಮಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಮಾವಿನಮರದ ಬಗೆಗಿನ ಒಲವು ತುಸು ಹೆಚ್ಚೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಮರದ ವರ್ಣನೆ, ಪ್ರಶಂಸೆ ತಪ್ಪದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳ (ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಣನೆಗಳ) ಪೈಕಿ ಋತು ವರ್ಣನೆಯೂ ಒಂದಷ್ಟೆ. ಋತುವರ್ಣನೆಯೆಂದಮೇಲೆ ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಸ್ತುತಿಯಾಗಲೇಬೇಕು. ವಸಂತ ಋತು, ಚೈತ್ರಮಾಸಗಳ ಚಿತ್ರಣವೆಂದರೆ ಮಾವಿನ ಬಗೆಗಿನ ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಶಂಸೆಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ?

ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾವು - ಒಮ್ಮೆ 'ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಗುಂಪು, ದುಂಬಿವಿಂಡು, ಗಿಳಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಮಾಮರವು ಕಾಮತಂತ್ರದಂತೆ' ಕಂಡರೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದು ಭರತೇಶನ ಮಡದಿಯರ ಮುದ್ದಿಗೆ, ಅಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿ, ಅವರಿಂದ "ತಳಿರುಗಳ ಪೈಕಿ ನೀನೇ ಸುಂದರ, ಮೊಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ಚೆಲುವ, ಹೂಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ವಿಲಾಸಿ, ಮಿಡಿಗಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಚೆಲುವ, ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳ ಪೈಕಿ... ಆಹಾ! ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದೇನು, ಎಲ್ಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ನೀನೇ ಚೆನ್ನ, ನೀನೇ ಭುವನೈಕಪೂಜಿತ. ದುಂಬಿ, ಕೋಗಿಲೆ, ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ಮಾಮರವೇ, ಇತರ ಮರಗಳು ನಿನ್ನಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿರಲಾದೀತೇ?" ಎಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಇನ್ನು, **ಆಂಡಯ್ಯನು 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ'**ದಲ್ಲಿ 'ಕೋಗಿಲೆಗಳೆಂಬ ಮೇಳದಾಳುಗಳಿಂದ, ಗಿಳಿಗಳೆಂಬ ಯಾಚಕರ ತಂಡದಿಂದ, ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಹೂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ದುಂಬಿಗಳೆಂಬ ಗಾಯಕರು ಹಾಡುತ್ತಲಿರಲು, ಫಲಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮಾಮರವು ಕಾಮದೇವನ ಓಲಗಶಾಲೆಯಂತೆ' ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ, ಮಾವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಿಯಿಂದಲೂ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

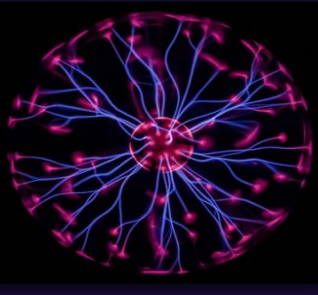
ಷಡಕ್ಷರದೇವನ "ಶಬರಶಂಕರವಿಳಾಸಂ" ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಮರದ ಬಗೆಗಿನ (ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ) ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ:

ಅಳಿಕುಲಮಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿ, ಪಚ್ಚೆ ಪಸಿರ್ಮಿಡಿ, ತಳ್ತ ಮಲ್ಲಿಕಾ
ಸುಳಲಿತಕುಟ್ಟಿಳಾಳಿ ಪೊಸಮುತ್ತು, ಕೊನರ್ ಪವಳಂ ಪೊದಬ್ಬು ಸಂ
ಗಳಿಸಿರೆ ತನ್ನೊಳೊಪ್ಪಿದುದು ಮಾಮರಮಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞ ರತ್ನಸಂ
ಕುಳಮನೆ ಕಾತ ಕಲ್ಪಕುಂಜದಂತೆ ಮರುದ್ಗತನಂದನಸ್ಥಿತಂ

-೨.೪೩

"ಅಳಿ" ಕುಲಂ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿ, ಪಚ್ಚೆ ಪಸಿರ್ ಮಿಡಿ, ತಳ್ತ ಮಲ್ಲಿಕಾ-ಸುಳಲಿತ-ಕುಟ್ಟಿಳಾಳಿ ಪೊಸಮುತ್ತು, ಕೊನರ್ ಪವಳಂ ಪೊದಬ್ಬು ಸಂಗಳಿಸಿರೆ ತನ್ನೊಳ, ಒಪ್ಪಿದುದು ಮಾಮರಂ ಅಲ್ಲಿ - ಮನೋಜ್ಞ ರತ್ನಸಂಕುಳಮನೆ ಕಾತ ಕಲ್ಪಕುಂಜದಂತೆ ಮರುತ'ಗತ-ನಂದನ-ಸ್ಥಿತಂ".

ಜ್ಞಾನ

ಲೋಕ

(ಆ ಮಾಮರದ ಮೇಲೆ) ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ದುಂಬಿಗಳೇ (ಅಳಿ - ದುಂಬಿ) ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯಿದ್ದಂತೆ, ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ಮಿಡಿಗಾಯಿಗಳೇ ಪಚ್ಚೆ, ಹಬ್ಬಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಹೂಗಳೇ ಮುತ್ತುಗಳು, ಚಿಗುರುಗಳೇ ಹವಳದಂತೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲು, ಆ ಮಾಮರವು ದೇವತೆಗಳ ನಂದನದಲ್ಲಿರುವ - ಮುತ್ತು, ಪಚ್ಚೆ, ರತ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ತಳೆದು ಕಂಗೊಳಿಸುವ - ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ತಳಿರೆಳಮಾದಳಂ ಪುದಿದ ಪೂಗುಡಿ ಜಲ್ಲಿ ಮಡಲ್ತ ಮಲ್ಲಿಯು
ಜ್ವಳಮುಕುಳಾಳಿ ಮುತ್ತು ಪವಳಂ ಕೊನರಾಗೆ ವನಾಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಕ
ಣ್ಣೊಳಿಪ ಪಡಂಗು ಮಾಮರಮದಾಗಿರೆ ಕೋಗಿಲೆ ನಟ್ಟಿಗೊಂಬಿನೊಳ್
ತಳೆದುದು ಕೂವಕಂಬದುವತ್ತಿದ ನಾವಿಕನೊಂದು ಲೀಲೆಯಂ

-೨.೪೪

ತಳಿರ್ ಎಳ-ಮಾ-ದಳಂ ಪುದಿದ ಪೂಗುಡಿ ಜಲ್ಲಿ ಮಡಲ್ತ ಮಲ್ಲಿಯ ಉಜ್ವಳ ಮುಕುಳಾಳಿ ಮುತ್ತು, ಪವಳಂ ಕೊನರಾಗೆ - ವನಾಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಪ ಪಡಂಗು ಮಾಮರಂ'ಅದಾಗಿರೆ, ಕೋಗಿಲೆ ನಟ್ಟಿಗೊಂಬಿನೊಳ್ ತಳೆದುದು ಕೂವಕಂಬದ-ತುದಿ-ವತ್ತಿದ ನಾವಿಕನೊಂದು ಲೀಲೆಯಂ.

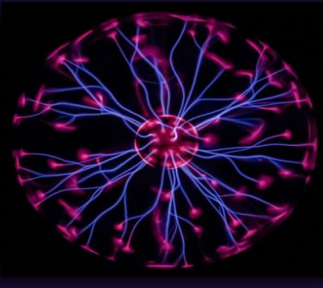
ಕವಿಗೆ ಮಾಮರವು ಆ ವನವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಹಡಗಿನಂತೆ ಕಂಡಿದೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ. ತಳಿರು-ಎಲೆ-ದಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಗವು ಹೂಬುಟ್ಟಿಯಂತೆ (ಹಡಗಿನ ತಳಭಾಗ), ಮಲ್ಲಿಗೆ/ಹೂ ಮುಕುಳವು ಮುತ್ತುಗಳು (ಮುಕುಳ - ಮೊಗ್ಗು), ಮರದ ಚಿಗುರುಗಳೇ ಹವಳಗಳು. ಈ ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಾಗುತ್ತಿರುವ (ಮಾಮರವೆಂಬ) ಹಡಗಿಗೆ ಮರದ ಎತ್ತರದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನೇರಿದ ಕೋಗಿಲೆಯೇ ನಾವಿಕನಂತೆ (ಕೂವಕಂಬ - ಹಡಗಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬ) ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಳಕಂಠಗಳ ಬಗ್ಗಣೆ
ಗಿಳಿಗಳ ಚಪ್ಪರಣೆಯಳಿಗಳಿಂಚರಮೆಸೆಗುಂ
ತಳಿರ್ಗಳ ತನಿವಣ್ಣಳ್ ಸುಮ
ಕುಳಂಗಳಿಡುಕಿಟಿದ ಚೂತಶಾಖಾಂತರದೊಳ್

-೨.೪೫

ಕಳಕಂಠಗಳ ಬಗ್ಗಣೆ, ಗಿಳಿಗಳ ಚಪ್ಪರಣೆ, ಅಳಿಗಳ ಇಂಚರಂ ಎಸೆಗುಂ - ತಳಿರ್ಗಳ, ತನಿವಣ್ಣಳ್, ಸುಮಕುಳಂಗಳ್ ಇಡುಕಿರಿದ ಚೂತ-ಶಾಖಾಂತರದೊಳ್

ತಳಿರೆಲೆಗಳಿಂದ, ಫಲಿತ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ಕುಸುಮಸಂಕುಲದಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಾವಿನಮರದ ಕೊಂಬೆಕೊಂಬೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕೂಗೂ, ಗಿಳಿಗಳು ಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಹೀರುವಾಗಿನ ಸದ್ದೂ, ದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರವೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾಮನ ಸಾಮಜಂ, ಮಧುಮಹೀಶನ ಕೋಶಗೃಹಂ ಮಧುವ್ರತ
ಸ್ತೋಮದ ಪಾನಭೂಮಿ ಮಲಯಾನಿಲನಾಡುವ ಮಾಡುವೆಟ್ಟು ಮ
ಲ್ಲಿಮೃದುಲಾಸ್ಯಶಾಲೆ ಶುಕವೃಂದದ ಜೀವಣದಾಗರಂ ಬಟಿ
ಕ್ಕಿ ಮರಮಲ್ಲೆ "ಮಾಮರ" ಮೆನುತ್ತಜನಿಟ್ಟನೊಲಿಲ್ಲ ನಾಮಮಂ

-೨.೪೬

"ಕಾಮನ ಸಾಮಜಂ, ಮಧುಮಹೀಶನ ಕೋಶಗೃಹಂ, ಮಧುವ್ರತ-ಸ್ತೋಮದ ಪಾನಭೂಮಿ,
ಮಲಯಾನಿಲನ್ ಆಡುವ ಮಾಡುವೆಟ್ಟು, ಮಲ್ಲಿಮೃದುಲಾಸ್ಯಶಾಲೆ, ಶುಕವೃಂದದ
ಜೀವಣದಾಗರಂ ಬಳಿಕ್ಕೆ ಈ ಮರಮಲ್ಲೆ 'ಮಾಮರಂ'" ಎನ್ನುತ್ತ ಅಜನ್ ಇಟ್ಟನ್ ಒರಲ್ಲು ನಾಮಮಂ

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಮರವು 'ಮಾ-ಮರಂ' (ಮಹಾ ಮರಂ / ಮಹಾವೃಕ್ಷ) ಆಗಿ ಕಂಡಿದೆ ಕವಿಗೆ. ಈ
ಮರದ ಘನತೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇದನ್ನು 'ಮಾ-ಮರ'ವೆಂದು ಕರೆದನಂತೆ. "ಇದು
ಮನ್ಮಥನ ಪಟ್ಟದಾನೆ, ಚೈತ್ರರಾಜನ (ಮಧುಮಾಸದ) ಕೋಶಾಗಾರ, ಇದು ದುಂಬಿಗಳ ಪಾನಶಾಲೆ
(ಮಧುವ್ರತ-ದುಂಬಿ), ಮಲಯಮಾರುತನು ವಿಹರಿಸುವ ಕೃತಕಶೈಲ (ಮಾಡುವೆಟ್ಟು - ಕೃತಕ ಶೈಲ),
ಇದು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಲಾಸ್ಯವಾಡುವ ನಾಟ್ಯಮಂದಿರ, ಇದು ಗಿಳಿವಿಂಡಿನ ಪಾಲಿಗೆ
ಭೋಜನಶಾಲೆ (ಜೀವಣ - ಊಟ).. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇದು ಮಹಾವೃಕ್ಷ..
ಅದಕ್ಕೇ ಇದು 'ಮಾ-ಮರ'.

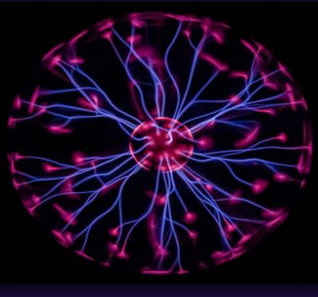
ಗಿಳಿಗಳ ಸಾಲ್ ಸುರೇಂದ್ರಧನು ಚೆಂದಳಿರೊಂದಿದ ಮಿಂಚು ಕೋಕಿಲಾ
ವಳಿಯ ರವಂ ಘನಧ್ವನಿಗಳುನ್ನಕರಂದಮೆ ವೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಕಣ್
ಗೊಳಿಸೆ ನಿಲುಂಬಿ ತುಂಬಿ ಕವಿವಾಮ್ರಮನಭ್ರಮೆಗೆತ್ತು ಕೇಕಿಮಂ
ಡಳಿ ಬಟಿಸಾರ್ದು ನರ್ತಿಸುಗುಮೀಕ್ಷಿಸಿ ಮರ್ಚುವಿನಂ ಮನೋಭವಂ

-೨.೪೭

ಗಿಳಿಗಳ ಸಾಲ್ ಸುರೇಂದ್ರ-ಧನು, ಚೆಂದಳಿರ್ ವೊಂದಿದ ಮಿಂಚು, ಕೋಕಿಲಾವಳಿಯ ರವಂ
ಘನಧ್ವನಿಗಳ್, ಉನ್-ಮಕರಂದಮೆ ವೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಕಣ್ಗೊಳಿಸೆ - ನಿಲುಂಬಿ ತುಂಬಿ ಕವಿವ ಆಮ್ರಮನ್
ಭ್ರಮೆಗೆತ್ತು ಕೇಕಿಮಂಡಳಿ ಬಳಿ ಸಾರ್ದು ನರ್ತಿಸುಗುಂ - ಈಕ್ಷಿಸಿ ಮರ್ಚುವಿನಂ ಮನೋಭವಂ

ಆ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ನವಿಲುಗಳಿಗೆ ಮಾಮರವು ಮಳೆಗಾಲದ ಆಕಾಶದಂತೆ ಕಂಡು, ಅವು ಕುಣಿಯಲು
ಶುರು ಮಾಡಿದುವಂತೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮನ್ಮಥನೂ ಪಿರ್ರಿತಿ ತಳೆದನಂತೆ (ಮರ್ಚು - ಪಿರ್ರಿತಿ).
ಮಾಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗಿಳಿಗಳ ಸಾಲು (ನವಿಲಿಗೆ) ಕಾಮನಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಕಂಡಿತು (ಬಹುಶಃ ಅದು
'ಪಂಚವರ್ಣ'ದ ಗಿಳಿಗಳ ಗುಂಪಿದ್ದಿರಬಹುದು). ಚಿಗುರುಗಳು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕಂಡವು (ಅಥವಾ
ಚಿಗುರುಗಳು ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು). ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೂಗುವ
ಕೋಗಿಲೆಯ ದನಿಯು ಗುಡುಗಿನಂತೆ ತೋರಿತು (ನವಿಲಿಗೆ). ಹೂಗಳಿಂದ ಒಸರುತ್ತಿರುವ
ಮಕರಂದವೇ ಮಳೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಮ್ರವನ್ನೇ (ಮಾವಿನಮರ)
ಆಕಾಶವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಆ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ನವಿಲುಗಳು ಕುಣಿಯಲು ಶುರುಮಾಡಿದವು.

ಜ್ಞಾನ

ಲೋಕ

ತಳಿಗಳೆ ದಳ್ಳುರಿಯಲರಿಂ
ಬೆಳೆದಲವುಡಿ ದೂವೆ ಮಂತ್ರಘೋಷಂ ಪಿಕಸಂ
ಕುಳರವಮೆನೆ ಚೂತಂ ಕಣ್
ಗೊಳಿಪುದು ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಾಮಾಧ್ವರಿಯಾ

-೨.೪೮

ತಳಿಗಳೆ ದಳ್ಳುರಿ, ಅಲರಿಂ ಬೆಳೆದ ಅಲರ್-ವುಡಿ ದೂವೆ, ಮಂತ್ರಘೋಷಂ ಪಿಕ-ಸಂಕುಳ-ರವಂ ಎನೆ
ಚೂತಂ ಕಣ್ಗೊಳಿಪುದು ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಾಮಾಧ್ವರಿಯಾ

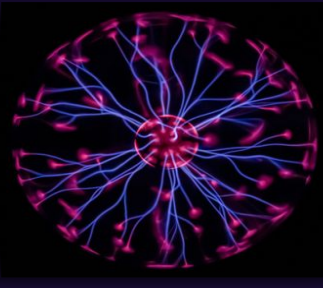
ಕವಿಗೆ ಮಾಮರವು ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಂಡಿತಂತೆ! ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಮಾವಿನ ತಳಿರುಗಳೇ
ಹೋಮಜ್ವಾಲೆಗಳು, ಹೂಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದ ಪರಾಗವೇ ಹೊಗೆ (ಅಲರ್ - ಹೂ; ಅಲರ್-ವುಡಿ ->
ಅಲರ್ ಹುಡಿ - ಪರಾಗ), ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಧ್ವನಿಯೇ ಮಂತ್ರಘೋಷವಾಗಿರಲು ಆ ಮಾಮರವು
ಕಾಮನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಹೋಮದಂತೆ ಕಂಡಿತು.

ತನಿವಣ್ಣಂ ಮನವಾರೆ ನೋಡಿ ಬಟೆವಂದೊಲ್ದಪ್ಪಿ ಪಕ್ಕಂಗಳಿಂ
ದನಿದೋರುತ್ತೊಲವೆತ್ತು ಚಂಚುಪುಟದಿಂದಂ ಮೆಲ್ಪಿನಿಂ ಸೀಳ್ತು ಸೀ
ಯೆನೆ ಸೋರ್ವಾ ರಸಧಾರೆಯಂ ಸವಿದುಂ ಚೀತ್ಕಾರಸ್ವರಂ ಪೊಣ್ಣೆತ
ನ್ನಿನಿಯಳ್ಳಂ ಕರೆದಿತ್ತದಂ ತಣಿಪುಗುಂ ಕೀರಾಳಿ ಮಾಕಂದದೊಳ್

-೨.೪೯

ತನಿವಣ್ಣಂ ಮನವಾರೆ ನೋಡಿ ಬಟೆವಂದು, ಒಲ್ದು ಅಪ್ಪಿ ಪಕ್ಕಂಗಳಿಂ, ದನಿದೋರುತ್ತ ಒಲವೆತ್ತು
ಚಂಚುಪುಟದಿಂದಂ ಮೆಲ್ಪಿನಿಂ ಸೀಳ್ತು, ಸೀಯೆನೆ ಸೋರ್ವಾ ಆ ರಸಧಾರೆಯಂ ಸವಿದುಂ,
ಚೀತ್ಕಾರಸ್ವರಂ ಪೊಣ್ಣೆತನ್ನ ಇನಿಯಳ್ಳಂ ಕರೆದು ಇತ್ತು ಅದಂ ತಣಿಪುಗುಂ ಕೀರಾಳಿ ಮಾ-ಕಂದದೊಳ್

ಗಿಳಿಗಳು ಆ ಮರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಸೆಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಅದರ ಬಳಿಸಾರಿ, ತಮ್ಮ
ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿ, ದನಿದೋರುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ (ಹಣ್ಣನ್ನು) ಸೀಳಿ,
ಆಗ ಒಸರುವ ರುಚಿಯಾದ ಮಾವಿನರಸವನ್ನು ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಹೀರಿ, ತನ್ನ ಇನಿಯಳ್ಳನ್ನು (ತನ್ನ
ಜೊತೆಗಾತಿ ಗಿಳಿಯನ್ನು) ಕರೆದು ಅದಕ್ಕೂ ಮಾವಿನ ರಸದ ಸವಿಯನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿ
ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

'शिव' व्यक्तिमत्व : भाग १

- श्री अतुल नेने

प्रस्तावना

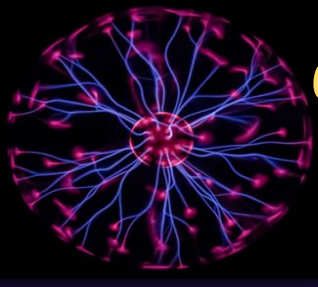
नुकतेच, पुण्याच्या ज्ञानप्रबोधिनी प्रशालेच्या युवक विभागा तर्फे शिवचरित्र अभ्यास शिविर आयोजले होते. या निमित्ताने विविध अभ्यासकांच्या व्याख्यानांतून छत्रपति शिवाजी महाराजांच्या कार्याचे व स्वभाव वैशिष्ट्यांचे अवलोकन झाले. ज्या सामाजिक व राजकीय परिस्थिती मध्ये त्यांचा कार्यारंभ झाला त्याची विस्तृत कल्पना आली आणि त्यांच्या कर्तृत्वाने त्यांनी घडवून आणलेल्या बदलांची भव्यता अधोरेखित झाली.

इतिहास या विषयाची शालेय अभ्यासक्रमात ओळख होत असल्यामुळे महाराजांच्या जीवनपटाची आपल्याला सर्वांनाच साधारण माहिती असते. त्यातील काही ठळक घटना, विशेषतः युद्धांतील नेत्रदीपक यश, हे रोमांचकारी व आनंददायी असल्याने काही अधिक तपशीलात मराठी माणसाला माहित असतात. आपल्यातील थोड्याच लोकांना इतिहास व साहित्य या दोहोंची गोडी असल्याने आपण महाराजांवर उपलब्ध असलेल्या अनेक उत्तम पुस्तकांचे वाचन केलेले असते. पण अशा वाचनातून आपण महाराजांशी प्रामुख्याने भावनिक संबंध जोडतो. घटनांच्या मागील ऐतिहासिक सत्याचा शोध घेवून मगच आपले ठाम मत तयार होण्या एवढे आपण अलिप्त राहू शकत नाही. तसेच महाराजांच्या कारकीर्दीमधील विविध कालखंडात त्यांच्यावर असे कोणते संस्कार झाले असतील, ज्यामुळे महाराज जसे घडले तसे घडले, याचा अभ्यास/विचार करायचे आपल्याला सुचतही नाही[†].

आपण आपल्या इतिहासाच्या पाठ्यपुस्तकांतून या दोन्ही उल्लुंग व्यक्तिमत्वांचे पुरेसे विश्लेषण न करून, आपल्याच भावी पिढींना जीवनव्यापी प्रेरणेपसून वंचित केले आहे व या राष्ट्राच्या भविष्याचे व पर्यायाने स्वतःचेच नुकसान केले आहे.

भारताच्या राज्यघटनेत हा देश धर्मनिरपेक्ष असल्याचे घोषित केले आहे. तसेच सर्व स्तरांतील शासन प्रतिनिधींनी सर्व धर्म समभाव राखून आपले कर्तव्य बजावणे अपेक्षित आहे. भारत इंग्रज सत्तेपासून स्वतंत्र होऊन अर्धे अधिक शतक होऊन गेले तरी राज्य घटनेची आदर्श स्वरूपात अंमलबजावणी होई पर्यंत अजून किती काळ जाणार आहे ते सांगणे कठीण आहे. सर्व धर्म समभावनेच्या निर्मितीचे श्रेय घटनाकारांना देऊन व आपल्या वागणूकीत त्या उदात्त संकल्पनेशी प्रतारणा करून राज्यकर्त्यांनी आपले स्वार्थ सिद्ध केले. आपल्या या कृतीवर पांघरूण घालण्यासाठी भारतीय राष्ट्रधर्माची व्याख्याच बदलून संकुचित वा विकृत करण्याचा खटाटोपही चालवला.

ज्ञान लोके

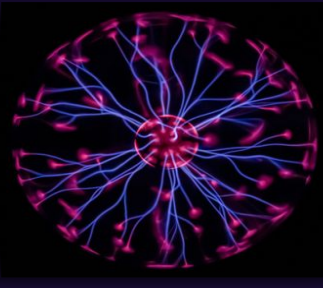
शांतपणे थोडा विचार केला तर नजिकच्या, म्हणजे एक हजार वर्षांच्या भारताच्या इतिहासात, विघडलेली राज्यव्यवस्था बदलून भारतीय राष्ट्रधर्माच्या उदात्त नियमांनुसार समाजाची घडी पुन्हा व्यवस्थित वसवण्याचे कार्य ज्याच्याकडून घडले, असा, चाणक्यानंतरचा एकमेव राष्ट्रीय नेता म्हणजे छत्रपती शिवाजी महाराज. आपण आपल्या इतिहासाच्या पाठ्यपुस्तकांतून या दोन्ही उत्तुंग व्यक्तिमत्त्वांचे पुरेसे विश्लेषण न करून, आपल्याच भावी पिढींना जीवनव्यापी प्रेरणेपसून वंचित केले आहे व या राष्ट्राच्या भविष्याचे व पर्यायाने स्वतःचेच नुकसान केले आहे.

या शिविराच्या निमित्ताने, ज्यांनी शिवचरित्राचा बहू अंगांनी सखोल विचार केला आहे, संशोधन करून ऐतिहासिक सत्य आणि कल्पित कथा यातील फरक प्रस्थापित केला आहे आणि दीर्घ काळाच्या अभ्यासानंतर या राष्ट्राच्या इतिहासातील अतिशय महत्वाच्या व्यक्तिमत्त्वाविषयी काही निष्कर्ष काढून विविध माध्यमांतून समाजापुढे मांडले आहेत, अशा विद्वान व शिवनिष्ठ वक्त्यांचे मार्गदर्शन झाले. स्वरूपवर्धिनी संस्थेचे श्री ज्ञानेश पुरंदरे यांनी महाराजांच्या नेतृत्व गुणांवर प्रकाश टाकला. श्री राहुल कोकीळ यांनी महाराजांची वैचारिक, मानसिक बैठक कशी निर्माण झाली, त्यांची जडण घडण कशी झाली, यावर विवेचन केले. भारत इतिहास संशोधन मंडळाचे श्री पांडुरंग बलकवडे, महाराजांचे व्यवस्थापन व विशेष करून त्यांचे शेतीविषयक धोरण यावर बोलले. श्री रामभाऊ डिंगळे यांनी महाराजांच्या युद्धनीतिचे अनेक पैलू उलगडले. श्री मोहन शेते यांनी महाराजांच्या संघटन कौशल्यावर भर दिला तर श्री भाई फडके यांनी महाराजांच्या जीवनातील काही प्रसंगांबाबत शिविरार्थींचे शंका निरसन केले व नीर - क्षीर विवेकाचे उदाहरणच पुढे ठेवले. ' . . . नाटालाच्या माथी हाणू काठी' ही संत तुकारामांची उक्ती महाराजांची तत्वे समजून घेण्यास उपयुक्त ठरते †.

सर्वच वक्त्यांनी थोड्या अधिक प्रामाणात शिवभक्त व शिवविश्लेषक या दोन्ही भूमिका बजावल्या. आठवणींचा आरसा अंधुक असतो. कालांतराने जमलेला मूर्तीवरचा शेन्दूर बाजूला सारून, ती जवळून पाहण्याचा शिविराचा हेतू, वक्त्यांच्या दीर्घ व पारदर्शक विवेचनाने खचितच साध्य झाला.

† "महाराष्ट्रीय संशोधकांना अजूनही निर्विकारपणे शिवाजीचा विचार करणे जमत नाही." - श्री नरहर कुंदकर, प्रस्तावना, श्रीमान योगी

‡ "'मी शत्रूंना दगा दिला. मित्रांना दगा दिल्याचे दाखवा' असे आवाहन त्याने एक पत्रात दिले आहे. या आवाहनाला उत्तर नाही." - श्री नरहर कुंदकर, प्रस्तावना, श्रीमान योगी

कालसापेक्षता

आज भारतात राजेशाही अस्तित्वात नाही . राजकीय व भौगोलिक दृष्ट्या आज भारत एक स्वतंत्र देश आहे . शत्रूची संकल्पना बदलली आहे . तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीमुळे शस्त्रे व शास्त्रे दोन्ही बदलली आहेत कर्तृत्वाची व्याख्या बदलली आहे आणि वैभवाचे मोजमापच बदलले आहे . मग शिवचरित्राच्या अभ्यासातून कोणती अपेक्षा ठेवावी ?

**थोरवी कळल्यावर मनुष्य
आपसूकच नतमस्तक होतो, म्हणून
'महाराज' हे स्वाभाविक संबोधन .**

किमानपक्षी इतिहासाच्या वस्तुनिष्ठ अभ्यासातून शहाणपण शिकण्याची संधी मिळते व त्यायोगे आपण आजच्या काळातील घटनांवर प्रभाव टाकू शकतो व परिस्थितीला सामोरे जाऊ शकतो . पण त्याहीपेक्षा महत्वाचे म्हणजे काळ बदलला तरी माणूस तोच आहे . त्याच्या स्वतःकडून व इतरांकडून अपेक्षा बदलल्या

नाहीत . त्याच्या 'मोठे' होण्याच्या इच्छा बदलल्या नाहीत . त्याची एकमेकांशी असलेली नाती बदलली नाहीत . त्याच्या व्यक्तिमत्वामध्ये घडू शकणा-या बदलाची शक्यता व क्षमता दोन्ही तशाच आहेत .

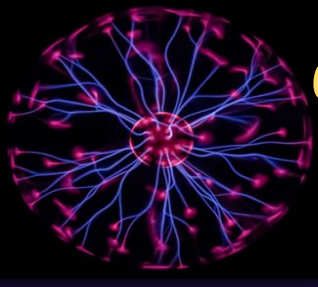
शिवचरित्राच्या अभ्यासातून 'शिव' व्यक्तिमत्वाची मिळालेली झलक हीच मला मूर्ती जवळून पाहिल्यावर झालेले दर्शन आहे . आपले व्यक्तिमत्व अधिकाधिक विकसित होण्याच्या दिशेने चालना मिळावी या हेतूने केलेला हा अल्पसा प्रयत्न . थोरवी कळल्यावर मनुष्य आपसूकच नतमस्तक होतो, म्हणून 'महाराज' हे स्वाभाविक संबोधन .

व्यक्तिमत्व विशेष

नेतृत्व गुण

महाराजांनी त्या काळच्या मराठी माणसाला स्वतःशी व एकमेकांशी जोडले . आपल्या दुर्भिक्ष्यावद्दल आपल्या आई वडिलांपेक्षा जास्त आपलेपण शिववाला असल्याचे त्यांच्या सवंगड्यांना जाणवले व भावले . स्वतःपेक्षा वेगळी आर्थिक परिस्थिती असलेल्या मराठी पाईकापासून सरदारांपर्यंत, सर्वांमध्ये ते मिसळले व त्यांच्याशी मैत्री केली . ते आपल्या साध्या राहण्यामुळे सर्व समाजाला प्रिय झाले व आपली सर्व कारकीर्द त्यांनी समाजाचे नेतृत्व केले . त्यांच्या वागण्या बोलण्या मध्ये जी पारदर्शकता होती, त्यामुळे समाजाच्या सर्व स्तरांमध्ये - आर्थिक व बौद्धिक - त्यांनी आपलेपण साधले .

ज्ञान लोके

राज्यावर यायच्या आधी व नंतर त्यांच्या हेतू मध्ये बदल झाला नाही . महाराजांनी निर्णयाचे सर्व हक्क फक्त स्वतःकडे ठेवले नाहीत . कधी कर्तव्यकठोर व्हायचे तर कधी मवाळ धोरण आचरायचे, यामध्ये तारतम्य बाळगण्याची शिकवण महाराजांनी स्वतःच्या वर्तणुकीने घालून दिली . राज्याभिषेकाच्या चाळीस दिवस आधी

**चिरकाल नेतृत्व हे खंबीर, स्वतंत्र
विचारांचे व सर्वांना योग्य दिशा व
समज देऊन बरोबर घेऊन जाणारे
असते . महाराजांनी संपर्कात
येणा-या सर्वांनाच विशाल
दृष्टिकोन दिला .**

महाराजांनी केंजळगड घेतला . सई बाईच्या मृत्यूच्या छायेत अफजलखान वध केला आणि त्याच्या मृत्यूच्या (आनंदाच्या) छायेत, क्षणाचीही उसंत न घेता, व विजय साजरा न करता स्वराज्याचा विस्तार केला[†] . आपल्यासमोर विविध पर्याय कोण ते आहेत हे पाहून त्यामधून आपले ध्येय जपणारा सर्व दृष्टीने उत्तम पर्याय ते निवडत . त्याच धर्तीवर मग विचार विनिमयात्मक निर्णय क्षमता स्थानिक नेतृत्वाला प्राप्त झाली .

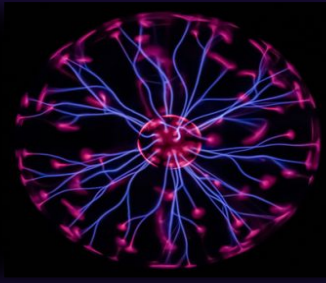
कुठलाही विषय महाराजांना वर्ज्य नव्हता . एकीकडे त्यांनी संगमेश्वरी गलबते बांधून इंग्रजांना पराभूत केले आणि किल्ल्याच्या पायामध्ये शिसे ओतून सागरी किल्ला बांधला . तर दुसरीकडे 'मानवता धारण करणारा आपला धर्म' हे स्वतः जाणून तो धर्मसभेलाच शिकवला . तसेच, त्यांनी 'रयतेच्या भाजीच्या देठालाही हात लावू नये' अशी ईमानाची शिकवण सैन्याला दिली . राजांच्या निःस्पृहपणाची सैनिकांना जरब होती म्हणून त्यांच्याकडून कधी गैरवर्तन झाले नाही . महाराजांनी 'यथा राजा तथा प्रजा' या उक्तीनुसार लोकांना स्वार्थावर विजय मिळवण्यास उद्युक्त केले . तोरण्यावर सापडलेले 15 हांडे मावळ्यांनी मिरवत पुण्याला राजांना आणून दिले .

चिरकाल नेतृत्व हे खंबीर, स्वतंत्र विचारांचे व सर्वांना योग्य दिशा व समज देऊन बरोबर घेऊन जाणारे असते . राजे सर्वांचे नेते होते, फक्त विजयी वा विरोधी पक्षाचे नव्हते तसेच फक्त सैन्याचे नव्हते . त्यांनी संपर्कात येणा-या सर्वांनाच विशाल दृष्टिकोन दिला . छत्रसाल बुन्देला याने महाराजांच्या प्रेरणेतूनच उत्तरेत स्वतंत्र राज्य स्थापले .

† "शिवाजीची योजना अशी : प्रतापगड पायथ्याशी खानाचा वध, प्रतापगडजवळील सेनेवर सिलीबकर व बांदल यांनी हल्ला करणे, जावळी - वाई मार्गावरील फौजा नेताजीने विध्वंस करणे, पारघाटकडील फौजांवर मोरोपंत पिंगळे यांनी हल्ला करणे, पन्हाळगड अचानक हल्ला करून घेणे आणि शक्य त्या त्वरेने थेट विजापूर पर्यंत धडक देणे . " - श्री नरहर कुमुंदकर, प्रस्तावना, श्रीमान योगी

To be continued...

Jñana Loka

Poem: Prayer

- Rashmi Vinay

O Lord, may you abide
In every goal of mine
Lead me by your grace
To those in which you shine

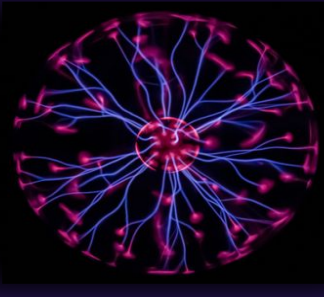
Brace my unruly steps
When they go astray
Warn me through my stumbles
Dwell in them, I pray

When greed turns my wheel
In it you put a spoke
When goodwill strides beside
To it, my Self you yoke

From the thoughts that spurt
The virtuous, may I glean
Reside in my forbearance
From haste, may I wean

Inside the world's dazzle
Amid the obscuring haze
May I find your beam
Guiding me through the maze

ಜ್ಞಾನ ಲೋಕ

ಅಂಕುಡೊಂಕನ ರಾಮಾಯಣ ಪ್ರಶಂಸೆ

- ವೆಂಕಟೇಶಪ್ರಸನ್ನ

ರಾಮನಿಗೆ ನೆಳಲಾಗಿ ರಾಮನದೆ ನೆರಳಾಗಿ
ಕಾಮಿ ರಾವಣಪಡೆಗೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ |
ಭೂಮಿಜೆಯ ಸೇವೆಯಲಿ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವಂ ಪಡೆದ
ಸೌಮಿತ್ರಿ ನೀನಾಗು - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

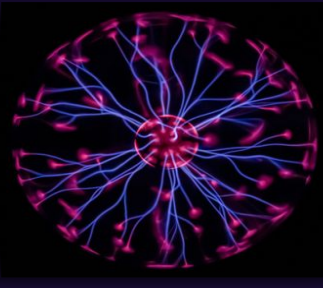
ರಘುಕುಲೋತ್ತಮನಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ತಾನಿಳಿಗಿಳಿಯಿ
ಭೃಗುಪುತ್ರಿಯವತರಿಸಿ ಜನಕಸುತೆಯಾಗಿ |
ಸೊಗವ ತೊರೆದನುಸರಿಸಿ ಪತಿಯ ಧರ್ಮದ ಹಾದಿ
ಜಗವ ಪೊರೆದಳು ಸೀತೆ ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ಪಾದುಕೆಯ ಪಡೆದು ತನ್ನಗ್ರಜನ ರಾಜ್ಯವನು
ಬೋಧನೆಯ ಮೀರದಂತಾಳುತ್ತಲಿದ್ದು |
ಮೋದದಿಂದವಗದನು ಮರಳಿತ್ತು ಕೃತನಾದ
ಸಾಧು ಭರತಗೆ ನಮಿಸು - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ಕಾಂಬಲದ ತೊಗಲಿನೊಳು ಜ್ಞಾನವಯಗಳ ವೃದ್ಧ
ಕಾಂಬ ಕಾಣದ ಜಗದ ಲೀಲೆಗಳನರಿತು |
ಸಾಂಬಶಿವನಂಶಜನ ಸಂದೇಹವಂ ತೊಡೆವ
ಜಾಂಬವನು ನೀನಾಗು - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ಘನಶ್ಯಾಮ ಶ್ರೀರಾಮ ಜಾನಕಿಯನರಸುತ್ತ
ವನವಾಸದಿಂದವಳ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಸೆಣೆಸೆ |
ತನುಮನವನದಕೆಂದೆ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟ ಸಾಹಸಿಗ
ಹನುಮನಾಗವನಡಿಗೆ - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ದುರ್ಮತಿಯ ದಾಸ್ಯದಿಂ ರಾವಣನು ಮೆರೆಯುತಿರೆ
ಧರ್ಮಲೋಪವನರಿತು ತಿಳಿಹೇಳಿ ಸೋತು |
ಕರ್ಮಭಾರವನಿಳಿಸಿ ರಾಮಗುಪಕರಿಸಿರ್ಪ
ನೆರ್ಮದಿ ವಿಭೀಷಣಗೆ - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ಸೋದರನ ಕಾಯಲೆಂದನುಜ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತಾನು
ಪಾದ ಬೆಳೆಸಿರೆ ಸತಿಯ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ದೃಢದಿ |
ಕಾದಿರ್ದು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ತಪಗೈದ
ಮಾದರಿಯೆ ಊರ್ಮಿಳೆಯು - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

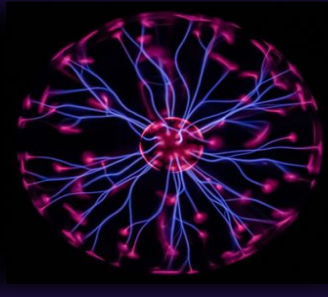
ಹಣ್ಣುಗಳ ರುಚಿ ನೋಡಿ ಒಳ್ಳೆಯವನುಳಿಸಿ ನಿರ್-
ವಿಣ್ಣಳಾಗದೆ ಹಲವು ವರುಷಗಳೆ ಕಾಯ್ದು |
ಉಣ್ಣಲವುಗಳ ರಾಮ ಧನ್ಯಳಾದಳೊ ಶಬರಿ
ಕಣ್ಣಾಗಲವಳೆಮಗೆ - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ಭವಸಾಗರವ ದಾಟಲಳವನೀಯುವ ರಾಮ
ಭುವಿಯೊಳವತರಿಸೆ ತಾ ಮನುಜನಾಗಿ |
ಅವನ ಪರಿವಾರವನೆ ಹೊಳೆಯ ದಾಟಿಸಿ ನಮಿಪ
ನವಯೋಗಿ ಗುಹನಾಗು - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ದನುಜ ರಾವಣ ತಾನು ಸೀತೆಯನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯ-
ಲನುಮತಿಯ ಕೊಡದಂತೆ ಸೆಣೆಸಿ ಕೊನೆವರೆಗೆ |
ಜನಕಜಾಮಾತ್ಯವಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಂತ
ಮುನಿ ಜಟಾಯುವ ನೆನೆಯೊ - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ಒಳಿತೆಮಗೆ ನೀ ಮಾಡೆ ನೆರವನೀಯ್ವೆನು ನಾನು
ಇಳೆಯಣುಗಿಯಂ ಮರಳಿ ಹುಡುಕಿ ತರಲೆನುತ |
ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಾನರರ ಗೆಲುವಿಗೆಂ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟ
ಗೆಳೆಯ ಸುಗ್ರಿವನಲ - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

ನೇಸರನ ಕುಲದೊಳಗೆ ಕೋಸಲೇಂದ್ರನ ಹಡೆದು
ಕೂಸಿನಿಂ ಸಲಹವನ ಲೇಸಾಗಿಸೆಲ್ಲಕಂ |
ಮೋಸವೆಸಗಿರೆ ಸವತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯಕೆಡೆಗೊಡದೆ
ದೇಶಕೊಳಿತಾಗಿಪಳು - ಅಂಕುಡೊಂಕ ||

First steps towards healthy eating

- Shilpa Chaturvedi

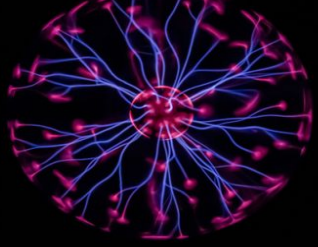

Food is the most essential thing for all forms of life. It is said, “we are what we eat”. When we eat right, our body and mind are nourished, whereas when we are not careful with our choices on what we eat, our body suffers. Our body can be seen as a machine which should be provided with the best quality of fuel to function effectively and efficiently.

One might wonder what we should and should not eat. There is lot of information available everywhere, discussing different eating plans for a healthy lifestyle, or weight loss or weight gain. Researching what is best for me can become overwhelming for someone who is interested in taking a small step towards healthy living.

After experimenting with a lot of information available on the Internet, I have realized that our age-old eating habits are logical and are in harmony with nature.

Jñana Loka

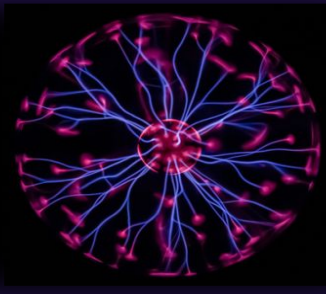
There are a few simple tips that I personally follow for healthy eating, and these might help you too...

Eat what comes directly from nature. Eat what is found in nature rather than what is manufactured. Nature knows what is good for us. Processed foods are mostly loaded with refined flour, salt or sugar and hence does not provide nutritional benefits. Replace having biscuits or fried snacks with a fruit bowl, handful of nuts (almonds, foxnuts, raisins, walnuts), sprouts, slices of coconut or roasted chickpeas. Eat dates instead of having sugar candies or sweets.

Eat whole-grain foods. Grains are the seeds of grass-like plants called cereals. Some of the most common varieties are corn, rice, and wheat. Some seeds of non-grass plants, or pseudo-cereals, are also considered whole grains, including buckwheat, quinoa, and amaranth. Grains have a hard outer shell which provides fiber, the middle layer is mostly carbohydrate and inner layer contains minerals, vitamins etc. Refined grains are processed to remove the outer hard shell and some inner layers to make them look appealing. Though enriched refined grains have had some vitamins and minerals added back, they're still not as healthy or nutritious as the whole versions.

Half of your meal should be vegetables. Loading your meal with grains will only provide you carbohydrates or some proteins for energy but vegetables are the main source of vitamins and minerals our body needs. If you are eating a grain meal (wheat, rice, pulses), add a plateful of salad as a replacement of some portion of the meal. Vegetables like cucumbers, carrots, beetroot, tomatoes are a good fit for salad and can be processed by the human body easily and are a good source of fiber and water to the body. Eat one meal full of seasonal vegetables every day and do not overcook vegetables as they lose some of their nutritional value if you do.

Variety is the spice of life. Try to add more variety to your food in terms of fruits, vegetables and grains. For example, we normally tend to use rice and wheat as grains while there are many more grain varieties available such as ragi, quinoa or millets. I usually keep a mix of flour at home that includes ragi (finger millet), bajra (pearl millet), wheat flour, corn (makkai) and use this mixture for preparing chapatis. Similarly, you can combine different fruits and vegetables for your salads or smoothies for better flavor and nutrition benefits.

Will I have to give up all the food I like?

It is not required to completely give up all the “junk” food. We all have our favorite food, but the point is to reduce the quantity or frequency of having junk food. When you know you are going to have a cheat day ahead, you can focus on eating healthy on other days. The key idea is to eat healthy and wholesome on most of the days. I generally keep Saturday nights for cheat meals like pizza or Maggi. Another way can be to cook healthy versions of your favorite food. That way, you will be able to control the number of unhealthy ingredients in your food or replace them entirely with healthy options.

But who has time for all this?

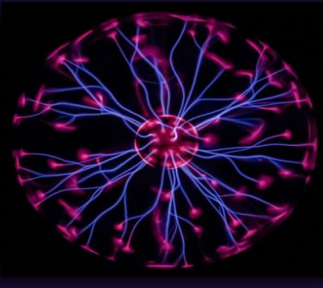
Most of us have a very busy life schedule, making us more prone to having food that is ready to eat or gets prepared with minimal efforts. We end up having packed foods such as biscuits, chips and noodles more often than we realize.

The solution for this is to be a little proactive and keep things ready in advance.

1. Keeping snack boxes (roasted nuts, seeds and fruits) prepared in advance in your sight to avoid eating junk food.
2. Wash, chop and store your vegetables in advance to save preparation time.
3. Think and decide your next day meals a night before. This will help save time in deciding what to eat.
4. Replace a meal with a salad or a smoothie in case you are looking for a quick option. Salads can be made more interesting by adding roasted nuts and seeds.

Hope this information provides the right direction for your first step towards healthy eating.

Jñāna

Loka

ಕವನ: ಉರಿ - ಕುಳಿರು

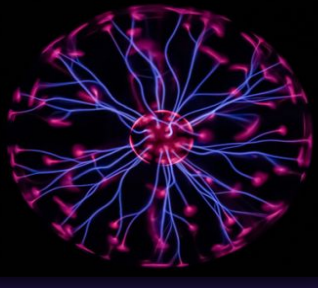
- ವೆಂಕಟೇಶಪ್ರಸನ್ನ

ಕವಿ **ರಾಬರ್ಟ್ ಫ್ರಾಸ್ಕ್** ಅವರ "**ಫೈರ್ ಅಂಡ್ ಐಸ್**" ಎಂಬ ಕವನದ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ

ಇಳೆಯಳಿವುದುರಿಯಿಂದಲೆನ್ನುವರು ಕೆಲರು
ಕುಳಿರಿನಿಂದಳಿವೆಂದು ಸಾಧಿಪರು ಕೆಲರು
ಅಳಿಪು ಲಾಲಸೆಗಳನು ನಾನು ಕಂಡಿರುವೆ
ಅಳಿವಿಗುರಿಯೇ ಮೂಲವೆಂಬರೊಡನಿರುವೆ
ಇಳೆಯು ತಾನಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮುಳುಗಲನುವಿರಲು
ಕುಳಿರಿನಂದದ ಹಗೆಯ ತಿಳಿವು ನನಗಿಹುದು
ಚಳಿಯಿಂದಲೂ ಅಳರಿ ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ
ಮುಳುವಾಗುವಷ್ಟಿರಲು ಹಿಮದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ

ಜ್ಞಾನ

ಲೋಕ

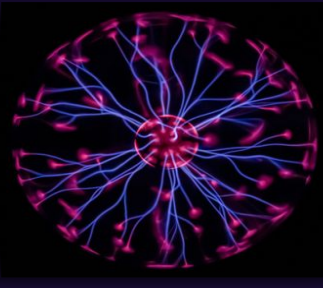
ನಾಯಿಗಳ ಸಮಾವೇಶದ ಒಂದು ವರದಿ - ಭಾಗ ೨

- ಶಿವಪ್ರಸಾದ್

ಕಳೆದರಡು ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಾಯಿಗಳ ಸಮಾವೇಶದ ವರದಿ ನೀಡಿದ್ದೆವು. ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳು ಶುರುವಾದ ಕರೋನ ಲಾಕ್ ಡೌನ್ ನಿಂದ ಆಹಾರ ಸಿಗದೆ ಮೈ ಕಾಲು ಸೊರಗಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳು, ಈ ತಿಂಗಳು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಿಸರ್ಗಜನ್ಯ ಆಹಾರ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಶ್ವಾನ ಪ್ರಿಯರು ಕೆಲವು ಏರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತಿಂದುಂಡು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸುಖ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಂಗೇರಿ, ಬಾಪೂಜಿನಗರ, ಮೈಸೂರು ರಸ್ತೆಯ ನಾಯಿಗಳಂತೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಮೈತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಷಭಾವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸ್ಲಿಮ್ ಆಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತ ವಿದುಷಿ ಕಾಳಿ ನಾಯಮ್ಮನಂತೂ ಬಾಪೂಜಿ ನಗರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೀಲ್ ಡೌನ್ ಆದಮೇಲೆ ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯೆಯೇ ಕುಳಿತು ಹಾಡಿ ಕುಣಿದು ಆನಂದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಯಿ ಸಂಘದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾಯಕ ಮೌಶಿಯಂತೂ ಶಿವಾಜಿನಗರದ ಹಾದಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೆ ತಿರುಗಾಡಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಯಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೆಜೆಸ್ಟಿಕ್ ಮೋತಿಯಂತೂ ಪುಲ್ ಫ್ಯಾಮಿಲಿಯೊಂದಿಗೆ ನಗರ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದ ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರಂಗಳಲ್ಲಿ ಆರಾಮವಾಗಿ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೆಜೆಸ್ಟಿಕ್ ನ ಎಲ್ಲ ಗಲ್ಲಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಒಂದಿಷ್ಟು ರೋಚಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ತಾನು ಹೇಗೆ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದೆ, ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ಲೀಡರ್‌ಶಿಪ್ ಕ್ವಾಲಿಟಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ಲಾಸುಗಳನ್ನೇ ಶುರುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಕೋರಮಂಗಲದ ಕರಿಯ ನಾಯಿ ಹಾಗೂ ಇಂದಿರಾನಗರದ ಐರಾ ನಾಯಿಗಳು ಓಡೋಡಿ ಬಂದು ಮೋತಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತವು. ಮೋತಿ, ಕರಿಯ ಹಾಗೂ ಐರಾರಿಗೆ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ, ಏನಾಯಿತು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿತು. ಆಗ ಕರಿಯ, "ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ನಿಮಗೊಂದು ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ನಾವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸಂಘದ ರೂಲ್ಸ್ ಮತ್ತು ರೇಗುಲೇಷನ್ಸ್ ನಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಏರಿಯಾ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

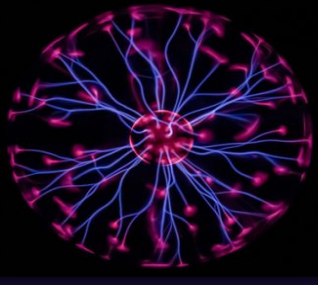

ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಜನಗಳ ಜೊತೆ ಕತ್ತಿನ ಪಟ್ಟಿ ಧರಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಉಚ್ಚಜಾತಿಯ ಕೆಲವೊಂದು ನಾಯಿಗಳು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿಗಿಳಿದುಬಿಟ್ಟವೆ. ನಿನ್ನೆ ಕೆಲವರನ್ನು ನಾವು ಕಚ್ಚಿ ಹೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆಗಿನಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ಹೆದರಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತವೆ. ಮುಂದೇನಾಗುವುದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರವೇ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ನಾಯಿಗಳೂ ಕೂಡ ರಸ್ತೆಗಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಳಿನ ಗತಿಯೇನೋ ಎಂದು ಚಿಂತೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಇಂದಿರಾನಗರದ ಐರಾ ಕೂಡ ಅದರ ಏರಿಯಾದಲ್ಲೂ ಈ ರೀತಿಯದೇ ಸನ್ನಿವೇಶ ಉಂಟಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿತು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೋತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹರಿದಾಡಿತು. ಕಳೆದರೆಡು ಸಮಾವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಜಾತಿಯ ಸಾಕುನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬೀದಿನಾಯಿಗಳಾದ ತಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ತಾರತಮ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಚರ್ಚೆಯೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಉಚ್ಚಜಾತಿಯ ನಾಯಿಗಳು ರಸ್ತೆಗೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟವೆ ಎಂದು ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಸಮಗ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಿ ತತ್ಕ್ಷಣ ಒಂದು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಕರಿಯ ಹಾಗು ಐರಾರಿಗೆ ಇದರ ತನಿಖೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಯಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟು, ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನಾಳೆ ಸಂಜೆ 5.30ಕ್ಕೆ ಎಂ ಜೆ ರಸ್ತೆಯ ಮೆಟ್ರೋ ನಿಲ್ದಾಣದ ಬಳಿ ಸಭೆಗೆ ಹಾಜರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬುಲಾವು ಕಳುಹಿಸಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಶೇಷಾದ್ರಿಪುರಂನ ಡಿಟೆಕ್ಟಿವ್ ಜಾನಿಗೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ನಾಳೆಯ ಸಭೆ ಶುರುವಾಗುವುದರೊಳಗೆ ತನಗೆ ವರದಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿ ಆದೇಶ ಕಳುಹಿಸಿತು.

ಸಂಜೆ 5.30ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಾಯಿ ಸಂಘದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಜಯನಗರದ ಟಾಮಿ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಶ್ರೀರಾಂಪುರದ ಸಿದ್ದ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾಯಕರಾದ ಶಿವಾಜಿನಗರದ ಮೌಶಿ, ಸದಸ್ಯರಾದ ವಿಜಯನಗರದ ಜಿಮ್ಮಿ, ಮೈಸೂರು ರಸ್ತೆಯ ಚಿಮ್ಮು, ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಾದ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಸಿಟಿ ಮೋಹಿನಿ, ಎಂ ಜೆ ರಸ್ತೆಯ ಮೆಟ್ರೋ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹತ್ತಿರದ ಸಭಾಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಏಕೆ ನಮ್ಮ ನಾಯಕ ಮೋತಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಿಢೀರನೆ ಕರೆಸಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಏನಾದರೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಚಾರವಿದೆಯೇ? ಎಂಬುದು. ವಿಜಯನಗರದ ಜಿಮ್ಮಿ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರ್ ರಸ್ತೆಯ ಚಿಮ್ಮು ಅಂದು ಗೆಲೆಯರೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಬಾಪೂಜಿನಗರದ ವೃಷಭಾವತಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ರಿವರ್ ಸೈಡ್ ಪಾರ್ಕ್ ಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿದ್ದವು. ಮೋತಿಯ ದಿಢೀರ್ ಬುಲಾವ್ ನಿಂದ ತಮ್ಮ ಪ್ಲಾನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೋತಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹಿಡಿಸಾಪ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಇನ್ನೂ ಮೋತಿ ಸಭಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿರದ ಕಾರಣ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದವು.

"ಏನಮ್ಮ ಮೋಹಿನಿ, ನಿಮ್ಮ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸೌಖ್ಯವೇ? ಏನು ನಿನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಪರಚಿದ ಗಾಯವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ?" ಎಂದು ಚಿಮ್ಮು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೋಹಿನಿ, "ಏನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನೆ ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕೋತಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಆಹಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ನನಗೆ ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಆಹಾರ ಕಸಿಯಲು ಹೋದಾಗ ಕೋತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪರಚಿಬಿಟ್ಟವು. ಇನ್ನೇನು ನನ್ನ ಕಥೆ ಮುಗಿಯಿತು ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೋರಾದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಕೋತಿಗಳು ಎದ್ದು ಬಿದ್ದು ಓಡಿಹೋದವು. ನಾನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿದ್ದು ಒಂದು ಬೃಹದಾಕಾರದ ಗ್ರೇಟ್ ಡೇನ್ ನಾಯಿ."

ಜಾನ್

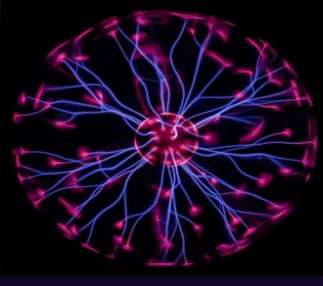
ಲೋಕ

“ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿನ ದೊಡ್ಡಮನೆಯ ಮಾಲೀಕರೊಬ್ಬರು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಬಹುಶಃ ನನ್ನನ್ನು ಕೋತಿಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಮನೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಜೆಗಿದು ಓಡಿ ಬಂದಿತ್ತೆನೋ, ಪಾಪ”. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿಮ್ಮು, “ಇರಬಹುದೇನೋ! ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಏನಾಯಿತು ಗೊತ್ತಾ? ಪುಟಾಣಿ ಹಸ್ತಿ ನಾಯಿ ಮರಿಯೊಂದು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಕೆಲವರು ಅದರ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾನೇ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓಡಿಸಿ ಆ ಮರಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ನನ್ನ ಮರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡಲು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ”.

ಚಿಮ್ಮು ಹಾಗೂ ಮೋಹಿನಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಜಯನಗರದ ಟಾಮಿಯೂ ತನ್ನ ಅನುಭವನ್ನೂ ಹೇಳಿತು. “ನಾವೆಲ್ಲ ಕಳೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೋತಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಜನಗಳು ಗುಂಪುಗೂಡಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮೊನ್ನೆ ಏನಾಯಿತು ಗೊತ್ತಾ? ಒಂದಿಬ್ಬರು ಮನುಷ್ಯರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಟುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು. ನಾವು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಬೊಗಳತೊಡಗಿದೆವು. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ನಮ್ಮತ್ತ ಒಗೆಯತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಒಂದೆರಡು ವಾಹನಗಳು ಬಂದು ಅವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತವು. ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಮನುಷ್ಯರು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯಲು ಬಿಬಿಎಂಪಿಗೆ ಹೇಳಿ ವಾಹನ ಕರೆಸಿಬಿಟ್ಟರೇನೋ ಎಂದು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಏನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ನೋಡತೊಡಗಿದೆವು. ಆದರೆ ಆ ವಾಹನದಿಂದ ಇಳಿದವರನ್ನು ನೋಡಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹರಟುತ್ತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯರೂ ಸಹ ಎದ್ದು ಬಿದ್ದು ಒಡತೊಡಗಿದರು. ನಮಗೆಲ್ಲ ಆಶರ್ಯ. ಆ ವಾಹನದಿಂದ ಇಳಿದವರು ಆ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಬಿಎಂಪಿನವರು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಎಳೆದು ಆ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಹೊತ್ತೊಯ್ದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ನನಗನ್ನಿಸಿದ್ದು - ಬಹುಶಃ ಮೋಹಿನಿ ಹಾಗೂ ಚಿಮ್ಮು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೂ, ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದು. ರಸ್ತೆಗಿಳಿದಿರುವ ದುಬಾರಿ ನಾಯಿಗಳ ಮಾಲೀಕರನ್ನು ಬಿಬಿಎಂಪಿನವರು ಹೊತ್ತೊಯ್ದಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ನಾಯಿಗಳು ದಿಕ್ಕು ದೆಸೆ ಇಲ್ಲದೆ ರಸ್ತೆಗಿಳಿದಿರಬಹುದು”.

ಇಷ್ಟು ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೋತಿ, ಡಿಟೆಕ್ಟಿವ್ ಜಾನಿ, ಕರಿಯ ಹಾಗೂ ಐರಾ ನಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿತು. ನೆರೆದಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ನಾಯಿಗಳು ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮೋತಿಗೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿದವು. ಮೋತಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ಏನ್ತಪ್ಪ ಹೇಗಿದ್ದೀರ? ಏನು ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ? Social Distancing ಮಾಡುವಂತೆ ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕರೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿರೋ ಏನೋ? ಏನೇ ಮಾಡಿದರೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಾಲ ಡೊಂಕೇ. ನೀವೂ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರೋ ಹೇಗೆ? ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ನೀವೆಲ್ಲ Social Distancing ಪಾಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ನೆರೆದಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳು ಚದುರಿ ಲೈನ್ ಮಾಡಿ 2 ಡಾಗ್ ಡಿಸ್ಟೆನ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ನಿಂತವು.

ಮೋತಿ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿತು. “ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುರ್ತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕರೆಸಿರುವ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಾ? ಮನುಷ್ಯರು ಸಾಕಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಉಚ್ಚಜಾತಿಯ ನಾಯಿಗಳು ರೋದಿಗಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿವೆ.”

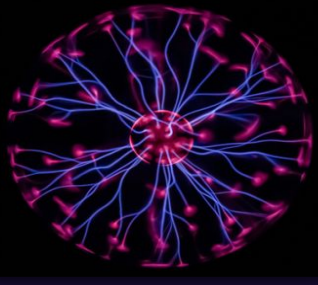
“ಅವು ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾಗಳಿಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟು ಹಾದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕು ದೆಸೆ ಇಲ್ಲದೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇವು ಏಕೆ ಬಂದಿವೆ? ನಾವು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕು? ನಾಳೆ ಇದರಿಂದ ನಮಗೇನಾದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದೇ? ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿರುವುದು”.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮೋತಿ ಒಂದು ಚೂರು ನೀರು ಕುಡಿದು ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಅನುವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳ ಗುಂಪೊಂದು ಸಭೆ ನೆಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದವು. ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಿನ ಬೆಲ್ಟ್ ಹಾಗೇ ಇದ್ದ ಬುಲ್ಡಾಗ್ ಗಳು, ಮುದ್ದಾದ ಹಸಿ ಮರಿಗಳು, ಗೋಲ್ಡನ್ ರಿಟ್ರಿವರ್‌ಗಳು, ಗ್ರೇಟ್ ಡೇನ್, ಪೊಮೇರಿಯನ್ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಗುಂಪಾಗಿ ಮೋತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಂದೆ ನಿಂತವು. ನೆರೆದಿದ್ದ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಇವೇನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವವೇ? ಅಥವಾ ಮೌಶಿ ಏನಾದರೂ ಈ ನಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಮಗ್ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಹಲ್ಲೆಗೇನಾದರೂ ಪ್ರತೀಕಾರ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿರಬಹುದೇ, ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಸಭೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು? ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದವು. ಈ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋತಿ ಧ್ವನಿ ಏರಿಸಿ "ಯಾರೋ ನೀವು? ನಮ್ಮ ಸಭೆ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು? ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಏನು ಬೇಕು? ಮೊದಲು Social Distancing ಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಿ" ಎಂದು ಆಗ್ರಹಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿ ಸೇರಿಸಿದ ಮೌಶಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ "ಏನು ಪ್ರಕೃತಿ ಬೆಲ್ಟ್ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ ಆದರೆ ಚೈನೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ? ಏನು ತಮ್ಮ ಡಾಗ್ ಕೇರ್ ಸೆಂಟರ್‌ಗಳು, ಡಾಗ್ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು ಎಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದವೇ? ತಮ್ಮ ನಗರ ಪ್ರವಾಸವೇ? ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೇನಾದರೂ ಬಂದಿರುವಿರೇ? ಹಾಗೇನಾದರೂ ಯೋಚಿಸಿದ್ದರೆ ಮರೆತು ಬಿಡಿ. ನಾನು ಒಂದು ಕೂಗು ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು, ನಮ್ಮ ಶಿವಾಜಿ ನಗರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಯಿ ಸೈನ್ಯವೇ ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇಲ್ಲಿಂದ ವಾಪಾಸ್ ಹೋಗೋಕ್ಕಾಗಲ್ಲ". ಮೋತಿ ಮೌಶಿಯಕಡೆ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಗದರಿ, ಅವರನ್ನು ಮಾತಾಡಲು ಬಿಡು ಎಂದು ಜೋರು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡುಗಿತು.

ಮೌಶಿಯ ಮಾತು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳಿಗೆಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ಲ್ಯಾಬ್ರಡಾರ್ ಡೋಗ್ರಾ ಮಾತನಾಡಲು ಶುರು ಮಾಡಿತು. "ಮೋತಿ ಅಣ್ಣ, ನಾವು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಜಗಳ ಅಥವಾ ಕದನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸಭೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೆನ್ನೆ ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಡಿಟೆಕ್ಟಿವ್ ಜಾನಿಯ ಟೀಮ್ ಮೆಂಬರ್ಸ್ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು" ಎಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ತಲೆ ಸುತ್ತಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋತಿ ಕರಿಯನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ತಂದು ಡೋಗ್ರಾಗೆ ಕುಡಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿತು. ನೀರು ಕುಡಿದು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಡೋಗ್ರಾ, ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿತು.

"ಮೋತಿ ಅಣ್ಣ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಹಳ ದಿನದಿಂದ ಏನೂ ತಿಂದಿಲ್ಲ. ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಹೀಗಾಗಿದೆ. ನಮಗೇನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿನ್ನಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಿರೇ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಂದಿ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ". ಮೋತಿ ಬಂದಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗಮನಿಸಿತು.

ಜ್ಞಾನ

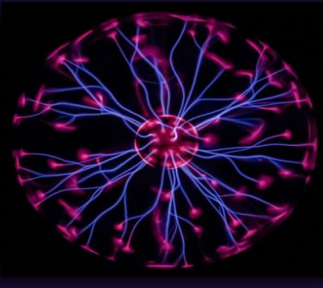

ಲೋಕ

ಎಲ್ಲ ನಾಯಿಗಳು ಸೊರಗಿ ಬಡಕಲಾಗಿವೆ. ಯಾವುದರ ಮುಖದಲ್ಲೂ ಜೀವ ಕಳೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸರಿ, ಇವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಮೌಶಿ, ಮೋಹಿನಿ ಹಾಗೂ ಚಿಮ್ಮುವಿಗೆ ಆಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸಿತು. ಮೌಶಿ, ಮೋಹಿನಿ ಹಾಗೂ ಚಿಮ್ಮು, ಮೆಜೆಸ್ಟಿಕ್ ನ ಇತರೆ ಬೀದಿ ನಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಂದರ್ಥ ಗಂಟೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಒಂದಷ್ಟು ಮೂಳೆಗಳು, ಕರೋನದಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕರಾದವರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ಅರೆ ಬರೆ ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಆಹಾರದ ಪೊಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ಈ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳು ನೆರೆದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಂದು ಹಾಕಿದವು.

ಆಹಾರ ಎದುರಿಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಹಸಿದಿದ್ದ ಯಾವ ಸಾಕುನಾಯಿಯೂ ಅದರ ಕಡೆ ಧಾವಿಸದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋತಿ "ಏನಾಯಿತು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ?" ಎಂದು ಗಡಸುಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡುಗಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಡೋಗ್ರಾ, "ಅಣ್ಣ, ನಿಮ್ಮ ಊಟವೇನೋ ಬಂದಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಊಟವು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಊಟ ಮಾಡೋಣ" ಎಂದಿತು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೋತಿಗೆ ಇರುಸುಮುರುಸಾಯಿತು. "ಇದೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ತರಿಸಿರುವುದು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಊಟ ಆಗಿದೆ. ನೀವೆಲ್ಲ ಮೊದಲು ಊಟ ಮಾಡಿ" ಎಂದಿತು. Pedigree, Origeno ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಮೌಶಿ ವ್ಯಂಗವಾಗಿ "ಏನೋ? ಇದೇನು ನೀವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರವಲ್ಲವೋ? ನಿಮಗೇನು ಬೇಕು ಎಂದು ಮೆನು ಶೀಟ್ ಕೊಟ್ಟು ಆರ್ಡರ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇದೇನು ನಿಮ್ಮ ಡಾಗ್ ಹೋಟೆಲ್ ಗಳೇ? ನಿಮಗೆ ಬೇಡವೆಂದರೆ ಬಿಡಿ, ಎರಡು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಾಗ ಬೆದರಿದ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳು ಈಗ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ತಿನ್ನದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಅವಸಾನ ಖಚಿತ ಎಂದು ಮುಗಿಬಿದ್ದು ತಂದಿದ್ದ ಆಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದವು. ಹಸಿದು ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬೀದಿನಾಯಿಗಳು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರವೂ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ರುಚಿಸಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಆಹಾರ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೀವ ಕಳೆ ಬಂತು. ಕೆಲವೊಂದಕ್ಕಂತೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಎಸೆದು ಹೋಗಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಫುಟ್ಟಾಲ್ ಒಂದು ಕಂಡಿತು. ಕೆಲವು ನಾಯಿಗಳು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಡತೊಡಗಿದವು. ಈ ಇಂಡಿಸಿಪ್ಲಿನ್ ನೋಡಿ ನಾಯಿ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕುದ್ದು ಹೋದವು.

ಮೋತಿ ಗುಡುಗಿತು. "ಏನು ಹೀಗೆ ಆಟ ಅಡಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರೆ? ಏನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಿ. ನಮಗೆ ಇತರೆ ವಿಷಯ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದಿದೆ". ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಡೋಗ್ರಾ, ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಗದರಿ, ಅವಕ್ಕೆ ತಾವು ಬಂದಿದ್ದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕರೆತಂದಿತು. "ಮೋತಿ ಅಣ್ಣ, ಇವರುಗಳ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಇದೇ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ರೂಢಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಇವು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಕೊರೊನ ರೋಗ ಶುರುವಾದ ನಂತರ ನಮ್ಮಗಳಿಗೂ ರೋಗ ತಗುಲಬಹುದು ಅಥವಾ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾಕಿದ ಮಾಲೀಕರು ನಮ್ಮನ್ನು ರಸ್ತೆಗೆ ತಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ವಾಪಸ್ ಹೋದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ, ನಮ್ಮ ಆಹಾರವನ್ನು ನಮಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಲಾಗದೇ ನಮಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚುತ್ತಿಲ್ಲ."

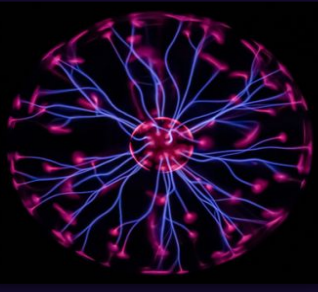
“ಇದೇ ನಮ್ಮ ಅವಸಾನವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲು ನಮ್ಮ ಬನಶಂಕರಿಯ ಡಾಗ್ ಕೇರ್ ಸೆಂಟರ್ ಬಳಿಯೂ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಅದು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಡಾಗ್ ಕೇರ್ ಸೆಂಟರ್ ನ ಮಾಸ್ತರು ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ಕ್ ಧರಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಗುರುತು ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ನಮಗೆ ಈಗೊಂದು ನೆಲೆ ಬೇಕು”. ಡೋಗ್ರಾ ಇಷ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಿದ ಪೊರ್ಮೇರಿಯನ್ ಪಬ್ಲಿ, “ನಮಗೆ ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆನಾದ್ರೂ ಟಿವಿ ಬೇಕು. ಮಲಗಲು ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಕು. ದಿನಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪೆಡಿಗ್ರಿ ಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ, ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆ ಡಾಗ್ ಕೇರ್ ಸೆಂಟರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯ ಬೇಕು. ಹಾಗೆ ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ದೊರಕುವವರೆಗೂ ನೀವು ನಮಗೆ ನೆಲೆ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಆಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಜೊತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ದೈನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿತು.

ಈ ಮನವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋತಿಗೆ ನಗಬೇಕೋ ಅಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮೌಶಿಗಂತೂ ರಕ್ತ ಕುದಿಯತೊಡಗಿತು. ಮೋಹಿನಿ, ಚಿಮ್ಮು, ಟಾಮಿ, ಸಿದ್ದ ಈ ಡಿಮಾಂಡ್ಸ್ ಕೇಳಿ ತಬ್ಬಿಬಾಬ್ಬಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವು. ಶ್ರೀರಾಂಪುರದ ಸಿದ್ದ, “ಏನೋ ಇದು ನಿಮ್ಮ ಡಿಮ್ಯಾಂಡುಗಳು? ಮೊದಲು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ನೋಡಿ. ಅಬ್ಬಬಾ ಏನು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಿಮ್ಮದು? ಸದಾ ಮೋಜು ಮಸ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿದ್ದ ನಿಮಗೆ ಇಂತಹ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಇರುವುದು ಸಹಜವೇ ಬಿಡಿ. ಮೊದಲು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ. ಇರಲು ನೆಲೆ, ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರ ಸಂಪಾದಿಸಲು ತಾವು ಶಕ್ತರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಂತೂ ದೂರದ ಮಾತು” ಎಂದಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು “ಹೌದು ಹೌದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು” ಎಂದು ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಿದವು. ಮೌಶಿ ಜೋರು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ “ಹೌದು, ಇವು ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಲಿ ಬಿಡಿ” ಎಂದಿತು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳು ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮನಸ್ಸು ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಹಸಿದು ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಅಲೆದ ಅನುಭವ ಐಷಾರಾಮಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಬದುಕಲು ಬೇಕಾದ ಕನಿಷ್ಠ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆತರಷ್ಟೇ ಸಾಕು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಈ ನಾಯಿಗಳು ತರಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಅಣ್ಣಂದಿರೇ, ನಮ್ಮಿಂದ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಮಗೆ ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಡ. ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಿ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿದವು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೌಶಿ, “ಆಗದು, ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ನೀವು...” ಎಂದು ಮತ್ತೇನೋ ಹೇಳಲು ಹೋದಾಗ, ಮೋತಿ ಮೌಶಿಗೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ಮಾತನಾಡಲು ಶುರು ಮಾಡಿತು.

“ನನಗೆ ಅನೇಕ ಮನುಷ್ಯರು ತಾವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರೋನ ಭೀತಿಯಿಂದ ತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಡಿಟೆಕ್ಟ್ ಜಾನಿಯ ವರದಿ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿಯಿತು. ಈಗ ಇವುಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು ದೃಢಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಈ ನಾಯಿಗಳ ತಪ್ಪಲ್ಲ”.

ಜ್ಞಾನ

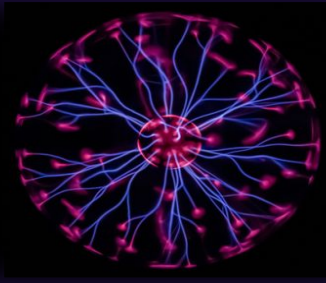
ಲೋಕ

“ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನದಿಂದಲೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಾನವರೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದೊಂದೇ ಗೊತ್ತು. ಇವುಗಳು ಮನುಷ್ಯರು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದ್ದವು ಅಷ್ಟೇ. ಮನುಷ್ಯರು ತಮಗೆ ಬೇಡವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊರಗೆಸೆಯುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಇವುಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಅದು ಕೊರೊನ ರೋಗದ ಭಯಕ್ಕಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವುದೊಂದಕ್ಕೋ. ಹೊರಪ್ರಪಂಚದ ಅರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರದಬ್ಬಿದರೆ ಇವು ಹೇಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಸಬಹುದೆಂಬ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ವಿವೇಚನೆಯೂ ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ನೋವಿನ ಸಂಗತಿ. ಇವಕ್ಕೆನು ಗೊತ್ತು? ಸಾಕಿದವರು ಹಾಕಿದ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನೋದು, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ದು, ಆಟ, ಮನೋರಂಜನೆ ಅಷ್ಟೇ. ಅದಕ್ಕೆ ಇವು ತಮ್ಮ ಮಾಲೀಕರು ಇವುಗಳನ್ನು ತೊರೆದಮೇಲೂ ಹೊರ ಜಗತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿವೆ. ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಪಂಚ ಎಂದುಕೊಂಡು ಇಷ್ಟೊಂದು ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ”.

ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ಮೋತಿ ಹೀಗೆಂದಿತು: “ನೋಡೋ, ನೀವು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ನಾಯಿಗಳು ಅಷ್ಟೇ. ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯ ಮಾಲೀಕರ ಕಾರಣದಿಂದ ಐಷಾರಾಮಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು ಅಷ್ಟೇ. ಈಗ ಅವರೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತೊರೆದ ಮೇಲೆ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊರೆದಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸರೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವದನ್ನು ದುಡಿದು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ”.

ನಂತರ ಮೋತಿ ಬೀದಿನಾಯಿಗಳ ದಂಡನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತ “ಇದು ನಮ್ಮ ಏರಿಯಾ, ಬೇರೆಯವರ್ಯಾರೂ ಬರಬಾರದು, ನಾವು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಬೇಕು, ನಾವೇ ಇಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವೇನು ಮನುಷ್ಯರೇ? ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಭಾಗ ಅಷ್ಟೇ. ನಾವೇ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲ. ನಾವೇ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಬದುಕು ಸಾಧಿಸಹೊರಟ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮುನಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನಾವಿರುವಾಗ ಇವರು ಯಾರೂ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗುವುದು ಬೇಡ. ಇವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಬಾಳೋಣ. ಎಲ್ಲ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಇವತ್ತೇ ತಿಳಿಸಬೇಕು”. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮಾತು ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮೋತಿಗೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹಾಗು ಬೌ, ಬೌ, ಬೌ ಎಂದು ಜೈ ಜೈಕಾರದ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು. ನಾಯಿ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಕು ನಾಯಿಗಳ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಹೊಸ ಸ್ನೇಹಿತರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಏರಿಯಾಗಳಿಗೆ ಮರಳಿದವು.

Jñana Loka

The Mystery Idols of Hoysala Temples

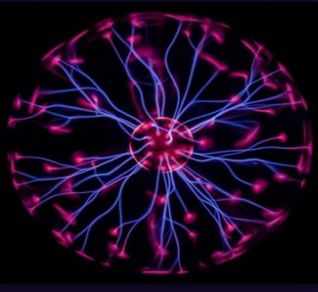
- Venkateshprasanna
"Nirbhaavuka"
"Ganadurandhara"

A few months ago, we set about exploring the various viewpoints put forth by historians, indologists, archeologists and commoners about these **intriguing figures** that feature on the walls of many temples built by the **Hoysalas** all across the state of Karnataka. Who are these people? How can they be so remarkably different in their outlook and attire from the various Hindu and Jaina gods and goddesses, people from the stories of Puranas, commoners as well as the danseuse iconographies that we usually witness at the temples constructed from 10th to 13th centuries CE?

While it is easy to just brush these sculptures aside by saying that they are the icons of a man or a woman wearing a long robe, just like the various other dressing styles prevalent in those times, a lot of misinformation also gets propagated about them. Official guides at some of these temples carelessly go on telling the visitors about how the 11th century India already had "western clothing" and even go to the extent of proclaiming that these were the "judges" of the Hoysala era, again comparing the headgear and the long robe to the present day judicial practices with the colonial influence. It is important to realize that a lot of research has been conducted on these significant images for centuries by renowned indologists and historians.

While there is no concrete consensus among the scholars, this article brings in some of the most plausible explanations available thus far. The article is a result of a Twitter discussion on these images that happened between myself (Venkateshprasanna), Sri "Ganadurandhara" and Sri "Nirbhaavuka" a few months ago.

To begin with, it is important to note that the man in the long robe is the imagery that probably catches more attention of the visitors across the Hoysala temples than a similar looking image of a woman, although, as shown in the image above (from the **Lakshminarayana Temple at Hosaholalu** as captured by “Nirbhaavuka”), the woman’s image is equally common. It could miss the eyes easily as it could pass off as being more similar to the other images of the goddesses and female dancers that are found in abundance all around the Hoysala temple friezes, even though there are significant differences between these types.

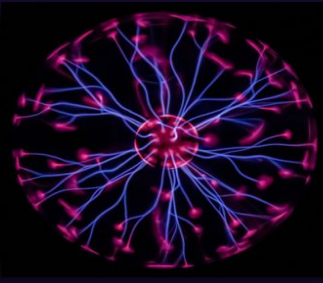
A convincing argument to begin with, for the man in the long robe, is that it could be the **main sculptor / engineer (Sthapati)** of the temple, or someone all the sculptors of the temple looked up to as a Guru or a teacher. There is enough evidence to feel that this could be the case. If you look at the images of the man wearing the long robe, he holds a long stick in one hand (or under his armpit in some cases), and a ring-like structure in another. This stick could be a ruler and the ring like structure could be a protractor-like measuring instrument. These are instruments the sculptors could be using for ensuring pinpoint precision in their art.

There are images that also suggest that this man in the long robe is instructing other faithful disciples, like the one on the left from **Hirenalluru** (photo by “Ganadurandhara”). The position of his right hand could be interpreted as “chinmudra”, indicating seeking of knowledge.

However, an important hole in this argument is the fact that we rarely see even the Hoysala rulers themselves adorning the temple walls. The Channakeshava Temple at Belur is one of the very few exceptions to this rule, as we see what appears to be most likely the great Hoysala kings Vishnuvardhana and Veera Ballala II on either side of the entrance. Given this, a Shilpa Guru or chief architect being depicted as a major icon is unlikely. However, a guru-shishya relationship can’t still be brushed aside.

Jñana Loka

Many historians have dealt with these images from different perspectives. Historian and polyglot **Dr. S. Shrikanta Shastri** opines him to be **dakṣiṇāmūrti**, whereas **Dr. R. Nagaswami** and **T. S. Gopal** identify the man to be a **Mantrika**. Quite a few other historians conclude him to be a **lākuḷa śaiva muni**. In many temples, the same man holds a snake in place of a **danḍa** or **lakuḷa**. Next to him is a female version of his, holding snakes. Hence, a common opinion is to call them **Vishakanya** and **Mantrika**.

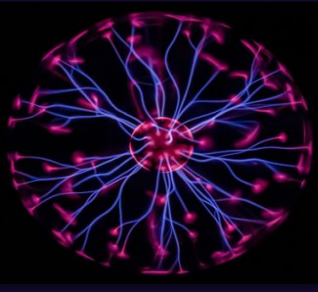
In a few temples, these two murtis are placed next to the **Kalabhairava** murti, as seen in the photograph above from the **Mahalingeshwara Temple at Santebachahalli** (photo by “Nirbhaavuka”). In this context, observing the proximity of these murtis across the temples and their proximity with Kalabhairava, it is plausible to come to the conclusion that they are Mantrika and Vishakanya. The important point here, that these two iconographies must probably be studied together and not in isolation, seems to be the opinion of most researchers too.

Dr. Cristina Bignami at Eberhard Karls Universität, Tübingen, Germany, has studied about this topic in the last decade (and about Hoysalas and other South Indian dynasties in general), and has the following two observations about these images in her work, “**Sculptures as the Trademark of Sovereignty in the Hoysala Kingdom**”:

1. These two murtis are almost next to each other in early Hoysala temples, and have moved away slightly in later constructions.
2. The female icon is larger in size compared to the robed gentleman initially, and they have reached the same size in later Hoysala temples.

Extending the second point, in the later temples, we even see smaller images of attendants worshiping the robed gentleman, which was absent initially, when he looked like a worshiper of the female deity or Kalabhairava himself, possibly indicating that he and his ilk gained greater respect over time.

ಜಾನ

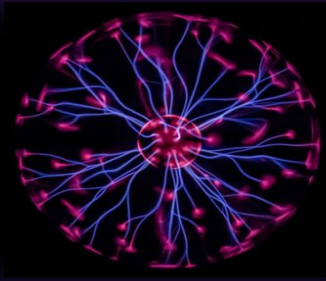
ಲೋಕ

There are references to the **Kalamukha** sect - not to be confused with kapalikas - known to have had a strong presence in the present day Karnataka region at least in the range of 900 CE -1300 CE. The **Kedareshwara Temple at Balligave** was a major centre for Kalamukhas. They also seem to have had their significant presence at the present day **Kodi Matha of Haranahalli** village in Hassan district.

Respect for Kalamukhas seem to have increased massively during the reign of **Veera Ballala II**. The king got the Kedareshwara Temple constructed in Halebidu as a replica of Balligavi Kedareshwara. **Bucheshwara temple at Koravangala** was built as Veera Ballala II was coronated, and one **Kalamukha priest Vamashakti Pandita of Dorasamudra** is inscribed to have performed rituals at the time, clearly indicating the patronage they had from the Hoysala throne. But one can also see a large icon of the long robed gentleman even in the Hoysaleshwara Temple at Halebidu, which predates Ballala II, during whose reign the Kalamukha importance seems to have peaked.

According to Dr. Cristina Bignami's observations, this identification of the long robed Guru seems to have started during Hoysala **Vishnuvardhana's** (grandfather of Veera Ballala II) reign itself. The **Lakshmidēvi Temple at Doddagaddavalli** has two huge Betala statues, under whom the naked female deities, referred to as "Vishakanya" earlier in this article are found, which are themselves shown as being worshiped by the long robed men.

There are many temples, including the **Chennakeshava Temple at Belur**, where the long robed man is seen worshiping the female deity. His form in such cases is smaller than that of the deity. During the times of Narasimha I & Ballala II, their size started increasing and almost reached equal status as the female deities in the temples constructed in those eras. They also got their own worshipers at this point of time. Given this, Dr. Bignami seems to propose the possibility that this long robed man is essentially the depiction of a "**Rajaguru**" in general, whose role started getting defined during Vishnuvardhana's era, with the story coming to the fore of goddess Vasantika Devi and the Jain monk who were instrumental in the establishment of the Hoysala dynasty. A **Jain Rajaguru worshiping goddess Vasatika Devi** to begin with, and as the support of Hoysala dynasty towards the **Shivite Kalamukha** sect grew, the image became that of the monk worshiping Kalabhairava Shiva.

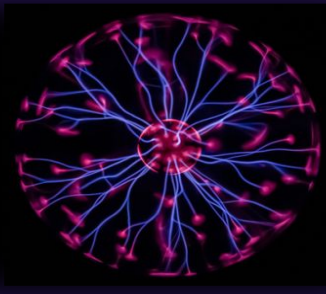

Quiz Time 6: Current Affairs Quiz

- Shivaprasad

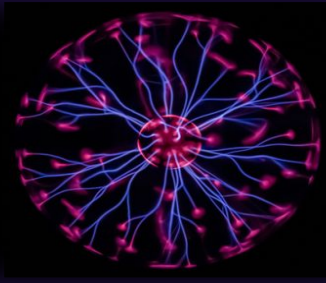
(Answers on page 34)

1. World Book and Copyright Day is celebrated every year on:
 - a. 23rd April
 - b. 25th April
 - c. 12th April
 - d. 8th April
2. Which Indian sportsperson was recently appointed as the ambassador for World Wide Fund (WWF) India's Environment Education Program?
 - a. Sachin Tendulkar
 - b. Mahendra Singh Dhoni
 - c. P V Sindhu
 - d. Viswanathan Anand
3. The first human base camp at south pole of the Moon, proposed to be built by NASA by the year 2024 is named as:
 - a. MONNET
 - b. Artemis
 - c. Ammoon
 - d. Orbit
4. Who among the following is appointed as the new chairman of National Association of Software and Services Companies (Nasscom) for the year 2020-21?
 - a. Rekha M Menon
 - b. Chandrasekaran
 - c. U B Pravin Rao
 - d. Nandan Nilekani

5. During the recent merger of public sector banks in India, Allahabad Bank is merged with:
 - a. Union Bank of India
 - b. Indian Bank
 - c. Punjab National Bank
 - d. Canara Bank
6. Reliance Jio, which is a major telecom sector operator in India, is proposed to get investment from which of the following global companies to develop its proposed e-commerce business?
 - a. Microsoft
 - b. Google
 - c. Facebook
 - d. IBM
7. Which city has been declared as UNESCO's World Book Capital in 2020?
 - a. New Delhi
 - b. Dubai
 - c. Kuala Lumpur
 - d. Paris
8. How many wickets has Sachin Tendulkar taken in his ODI career?
 - a. 120
 - b. 135
 - c. 154
 - d. 161
9. Which is the 4th largest economy in the world in terms of nominal GDP?
 - a. Germany
 - b. Britain
 - c. Japan
 - d. Russia
10. World Earth Day is observed on 22nd April every year. Who among the following is called the Father of Earth Day?
 - a. Gaylord Nelson
 - b. Vandana Shiva
 - c. Wangari Maathai
 - d. Mark Boyle

Jñana Loka

Do you want to contribute articles to the upcoming editions of Jñana Loka, the Multi Language Monthly?

You can share your articles (handwritten or otherwise), with us. You can write and share articles in any of the Indian languages or English.

Send your articles to:
jnanaloka.mag@gmail.com

Editors hold the final rights of publishing any article in the Jnana Loka magazine.

Answers to Quiz Time 6:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a	d	b	c	b	c	c	c	a	a

Here are your badges based on how you performed...

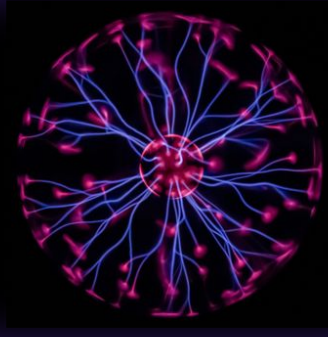
Scores of 9 - 10: **Champion!**

Scores of 4 - 5: **Curious**

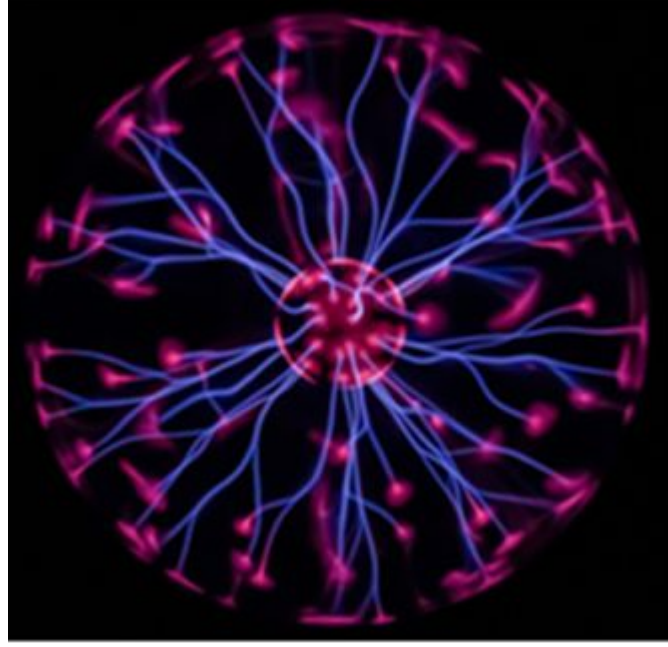
Scores of 6 - 8: **Challenger**

Scores of < 3: **Can do better!**

ಜ್ಞಾನ

ಲೋಕ

Jñana Loka Multi Language Monthly April 2020

Published in e-Version only

Total Pages: 37 (including cover pages and contents)

Publishers

Venkateshprasanna H. M.

(hmvstart@gmail.com) / (Twitter: @hmvprasanna)

&

Shivaprasad K.

(ksp20001@gmail.com)

Send your feedback to:

jnanaloka.mag@gmail.com

- Articles and art published are proprietary creation of the authors.
- Images in the articles are by the authors themselves or are those available on public domain